2de uitwerking Focusakkoord Gemeente Bergen op Zoom

Bijlage bij raadsvoorstel RVB21.0029

Inhoudsopgave:

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Samen Prioriteren	7
3	Totaal overzicht stand van zaken uitvoering Focusakkoord	8
4	De Programma's	11
	4.1 Programma 1 Besturen, Samenwerken en Veiligheid	11
	4.2 Programma 2 Samen leven, samen doen	14
	4.3 Programma 3 Economie en werkgelegenheid, vrijetijdseconomie en onderwijs	23
	4.4 Programma 4 Woon- en Leefomgeving (fysiek domein)	39
	4.5 Programma 5 Bedrijfsvoering, financiën en dienstverlening	49
	4.6 Programma 6 Duurzaamheid	55
5	Frictiekostenbudget	56
6	Ontwikkelbudget	60
7	3de uitwerking focusakkoord	61
8	Financieel meerjarenperspectief	62
9	Algemene reserve en weerstandsratio	63
10	Ontwikkeling schuldenlast	67

1 Inleiding

In dit document is de 2de uitwerking van het Focusakkoord opgenomen.

Op 16 december 2020 is door de gemeenteraad de 1ste begrotingswijziging 2021 vastgesteld. Deze wijziging bevatte ombuigingen die moeten bijdragen aan een uiteindelijke besparing van € 13 miljoen. De basis van die € 13 miljoen ligt in het Focusakkoord. Daarnaast is het bedrag aangepast aan het amendement dat is aangenomen bij de 1ste begrotingswijziging 2021. In deze 2de uitwerking van het Focusakkoord worden de ombuigingen vanuit de 1ste begrotingswijziging indien nodig bijgesteld en worden nieuwe ombuigingsvoorstellen aangedragen.

Bij de 2de uitwerking van het Focusakkoord hebben we ook nadrukkelijk inwoners betrokken. Via het project Samen Prioriteren hebben inwoners een vragenlijst in kunnen vullen en deel kunnen nemen aan een online gesprek. Het project Samen Prioriteren wordt in hoofdstuk 2 nader toegelicht. De uitkomsten van “Samen Prioriteren” zijn aan deze uitwerking toegevoegd en zijn terug te vinden op https://www.bergenopzoom.nl/samen-prioriteren.

In hoofdstuk 3 is een totaaloverzicht van alle bijgestelde ombuigingen en alle nieuwe ombuigingen opgenomen. De uitwerking hiervan is per programma terug te vinden in hoofdstuk 4. In dat hoofdstuk wordt naast een toelichting op de nieuwe ombuigingen ook informatie verstrekt over de ombuigingen zoals deze bij de 1ste begrotingswijzing waren aangedragen. Wij hebben hierbij een onderscheid gemaakt in:

a. Ombuigingen die direct gerealiseerd zijn;
b. Ombuigingen waarmee de gemeenteraad niet kon instemmen en die niet meer opnieuw worden voorgelegd.
c. Ombuigingen die een nadere uitwerking vragen (veelal business cases);

De ombuigingen bij de onderdelen c worden verder toegelicht in hoofdstuk 4. De ombuigingen bij de onderdelen a. en b. komen niet meer expliciet terug in de 2de uitwerking van het Focusakkoord. Over de ombuigingen die direct gerealiseerd zijn (a.) rapporteren wij in het vervolg via de reguliere P&C producten als er sprake is van over- en/of onderschrijdingen. De ombuigingen waarmee de gemeenteraad niet kon instemmen en niet opnieuw worden voorgelegd, worden in deze bijlage alleen opgenomen om het totaalbeeld van de 1ste begrotingswijziging zichtbaar te maken.

In hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de vorming van een frictiekostenbudget.

In het amendement bij de 1ste begrotingswijzing is opgenomen dat het college uiterlijk in mei 2021 met een plan van aanpak komt (inclusief formatieplan) gericht op vernieuwing en verbetering van de organisatie. In hoofdstuk 6 wordt hierop teruggekomen.

In het najaar van 2021 wordt de 3de uitwerking van het Focusakkoord aan uw raad aangeboden. In hoofdstuk 7 is aangegeven welke onderwerpen wij verwachten in deze uitwerking op te nemen.

Naast de 2de uitwerking van het Focusakkoord ontvangt u ook het 1ste concernbericht over 2021. De financiële effecten uit dit bericht tezamen met de 2de uitwerking van het Focusakkoord zorgen ervoor dat het financieel meerjarenperspectief wijzigt. In hoofdstuk 8 wordt hier inzicht in gegeven.

De laatste twee hoofdstukken van deze bijlage zijn gewijd aan de ontwikkeling van de algemene reserve en het weerstandsratio enerzijds en de schuldenlast anderzijds.

2 Samen Prioriteren

Bij het opstellen van de 1ste begrotingswijziging kwamen we gaandeweg het traject tot de conclusie dat we inwoners onvoldoende hebben betrokken bij de ombuigingsvoorstellen. Om hier bij de 2de uitwerking van het focusakkoord een andere invulling aan te geven is het project Samen Prioriteren opgestart. Met een vragenlijst en een online gesprek zijn inwoners in de gelegenheid gesteld om mee te denken over het weer financieel gezond maken van Bergen op Zoom.

Nieuwe vorm van participatie: grote betrokkenheid
Samen Prioriteren is een ontwikkeltraject, waarbij geëxperimenteerd is met een nieuwe vorm van participatie. De huidige maatregelen rondom Corona en de beperkte tijd noodzaakten ons om bestaande vormen van participatie los te laten en op zoek te gaan naar nieuwe vormen. Na een korte verkenning is ervoor gekozen om in twee stappen bij inwoners ideeën op te halen en te verdiepen: via een digitale vragenlijst en een online bijeenkomst.

In de uitvoering van deze stappen is nadrukkelijk ingezet op het breed uitdragen van de vragenlijst en het online gesprek onder inwoners, belangengroepen, organisaties en instellingen. En met succes! De digitale vragenlijst is door ruim 1.700 inwoners ingevuld en heeft ruim 4.800 reacties opgeleverd. Aan de online bijeenkomst namen 86 inwoners deel die die in het gesprek met de gemeente (en onderling) meer dan 1.200 berichten met ideeën, meningen en suggesties deelden. Een enorme betrokkenheid die we met de traditionele vormen van inspraak niet binnen zo'n kort tijdsbestek hadden kunnen realiseren. Ter vergelijking: in 2020 hebben in totaal 20 inwoners ingesproken tijdens beeldvormende bijeenkomsten van de gemeenteraad, waarvan 19 tijdens de behandeling van de 1e uitwerking van het Focusakkoord.

De waarde van de resultaten
Het doel van Samen Prioriteren is om inbreng uit de samenleving te organiseren door ideeën voor te leggen en ideeën op te halen. Daarbij gaat het om het ophalen van een diversiteit van ideeën en gevoelens in de samenleving, waarbij iedereen mee mag doen. Het is geen referendum of draagvlakmeting. De uitkomsten van de vragenlijst en de online bijeenkomst vormen niet de besluitvorming. Het is de gemeenteraad die, als democratisch gekozen gremium, uiteindelijk de keuzes hierin moet maken. Samen Prioriteren is een vorm van participatie waarbij elk idee, suggestie en inbreng even waardevol is en ook even zwaar meetelt. Dit betekent dat de representativiteit van de 'meedenkers' niet relevant is. Immers, als inwoners of belangvertegenwoordigers inspreken tijdens een raadsvergadering of deelnemen aan een bijeenkomst wordt ook niet naar hun achtergrondgegevens gevraagd. Het streven naar representativiteit leidt al snel tot een discussie over vorm, terwijl het gesprek over de inhoud zou moeten gaan.

Nieuwe voorstellen in relatie tot Samen Prioriteren
Diverse nieuwe ombuigingsvoorstellen hebben wij ook meegenomen in het project Samen Prioriteren. De uitkomsten van Samen Prioriteren worden vermeld bij de nieuwe voorstellen die in hoofdstuk 4 zijn opgenomen.

De uitkomsten van de vragenlijst en het online gesprek worden u tegelijkertijd met de 2de uitwerking van het Focusakkoord aangeboden. Daarnaast zijn de uitkomsten terug te vinden op https://www.bergenopzoom.nl/samen-prioriteren.

3 Totaal overzicht stand van zaken uitvoering Focusakkoord

Hieronder is een totaal overzicht opgenomen waarin is aangeven wat de huidige stand van zaken is omtrent de uitvoering van het Focusakkoord. In onderstaand overzicht is aangesloten bij de opstelling zoals deze is gehanteerd in het amendement bij de 1ste begrotingswijziging.

€ x 1.000	Opdracht	2021		2022		2023		2024	
		1ste wijz.	2de uitw.	1ste wijz.	2de uitw.	1ste wijz.	2de uitw.	1ste wijz.	2de uitw.
Tekort in vastgestelde begroting 2021		10.721	10.721	11.423	11.423	9.975	9.975	10.043	10.043
Taken programma 1	660	175	175	885	885	885	885	885	885
Taken programma 2	2.910	617	482	1.185	1.427	1.902	2.144	2.402	2.644
Taken programma 3	3.410	1.234	973	2.927	1.916	3.750	2.419	3.829	2.498
Taken programma 4	750	50	368	290	1.399	343	706	489	852
Taken programma 5	0	0	24	0	24	0	24	0	24
Personeel (totaal)	4.850	3.032	3.032	5.010	5.192	5.020	5.852	5.025	5.957
Belastingen	420	420	420	420	420	420	420	420	420
Totaal ombuigingen	13.000	5.528	5.474	10.717	11.263	12.320	12.450	13.050	13.280
Tekort (-) overschot (+) na ombuigingen	3.000	-5.193	-5.247	-706	-160	2.345	2.475	3.007	3.237

Mutatie (- lagere ombuiging + hogere ombuiging)	-54	546	130	230

Op de volgende pagina wordt een specificatie gegeven van de mutatie, waarbij een onderscheid wordt gemaakt in bijstellingen als gevolg van een vertraagde uitvoering van eerdere ombuigingen en nieuwe voorstellen.

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat met uitzondering van 2021 in alle jaren een hogere ombuiging wordt gerealiseerd. De taakstelling van € 13 miljoen wordt in 2024 gerealiseerd er is zelfs sprake van een realisatie van vooralsnog € 13.280.000. Bij de 3de uitwerking van het Focusakkoord wordt de realisatie verder geactualiseerd.

De positieve bijstellingen zijn het gevolg van nieuwe voorstellen voor de jaren 2021 tot en met 2024. Deze nieuwe voorstellen bedragen in 2021 € 570.000 in 2022 € 1.629.000 en 2023-2024 € 883.000. Wij hebben voor de nieuwe voorstellen nadrukkelijk gekeken naar de reacties vanuit het project Samen Prioriteren. Uiteraard zijn wij ingenomen met deze reacties en de output van de online sessie, we zien echter ook dat veel van de reacties betrekking hebben op ombuigingen welke wij al in gang hebben gezet of op

ombuigingen die wij nu voorstellen. Reacties die een nadere uitwerking vragen nemen we mee bij de 3de uitwerking van het Focusakkoord. Voor ons zijn de uitkomsten vanuit Samen Prioriteren een bevestiging dat wij redelijk volledig zijn geweest in de ombuigingen die wij u al eerder hebben aangeboden en welke we nu aanbieden en nog in ontwikkeling hebben.

De periode tussen de 1ste begrotingswijziging en de 2de uitwerking van het Focusakkoord hebben wij gebruikt om voorstellen van de 1ste begrotingswijziging nader uit te werken en om nieuwe voorstellen te ontwikkelen (via onder andere het Samen Prioriteren project). Via afzonderlijke voorstellen of dialoog bijeenkomsten hebben wij u daarbij betrokken. Bij de uitwerking constateren wij dat wij de aannames die we hebben gedaan bij de besluitvormig van 1ste begrotingswijziging, moeten bijstellen. Deze bijstelling uit zich onder andere in een vertraging in de uitvoering. Een goede uitwerking van veelal ingrijpende ombuigingen vraagt om een zorgvuldig proces dat tijd vergt. We zien ook dat het veelal intensieve processen zijn. Deze vertraging heeft niet tot gevolg, dat ombuigingen niet worden gerealiseerd, maar wel dat de voorziene ombuigingen in 2021 en 2022 niet de voordelen opleveren zoals die bij de 1ste begrotingswijziging en het amendement waren voorzien. De voorstellen vanuit de 1ste begrotingswijziging zijn door de bijstellingen nu als realistisch te bestempelen.

Daarnaast zien we ook bij de uitwerking van de ombuigingen dat er meer duidelijkheid ontstaat op welke onderdelen de ombuigingen worden gerealiseerd. Bij de 1ste begrotingswijziging hadden wij voor de verdeling tussen taken/voorzieningen en personeel de aannames uit het Focusakkoord als uitgangspunt genomen. We zien nu door voortschrijdend inzicht, dat deze verhouding anders ligt. Wij stellen voor om u in het via het overzicht zoals wij dat nu hebben gehanteerd te informeren over de voortgang van de ombuigingen. De taakstellingen in ombuigingen (personeel en taken/voorzieningen) geven we gezamenlijk weer, het uitgangspunt is dat de bedragen leidend zijn voor de realisatie. Hierdoor vereenvoudigen we de transparantie en kunt u de controlerende taak over de taakstelling nauwlettend blijven volgen. Ook hier is sprake van het realistischer maken van de ombuigingen. Door de bijstellingen wordt de personele ombuiging van op termijn € 5 miljoen naar verwachting ruimschoots gerealiseerd. Tot slot constateren dat we qua verdeling van de ombuigingen tussen de programma's afwijkingen van de taakstelling uit het Focusakkoord.

Zoals eerder aangegeven gaan we de taakstelling van € 13 miljoen realiseren. Het tempo waarin we deze taakstelling realiseren ligt lager dan bij de 1ste begrotingswijziging was voorzien. Bij de 3de uitwerking van het Focusakkoord zullen wij nieuwe ombuigingen aandragen. Deze ombuigingen gaan naar verwachting pas een positief effect hebben op de periode na 2021. Hierdoor zal het financieel meerjarenperspectief verder verbeteren maar dus niet het huidige ingeschatte resultaat over 2021.

Specificatie resultaat 2de uitwerking focusakkoord

€ x 1000	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Vertraging eerdere ombuigingen				
Bijstelling misbruik soc. voorzieningen	-135	-11	-11	-11
Vertraging BC Cultuur	-400	-100		
	-535	-111	-11	-11
Nieuwe voorstellen				
** Nieuwe voorstellen (taken)*				
Afschalen minimabeleid		253	253	253
Kostendekkendheid commerciële evenementen		55	55	55
VVV baliefunctie	47	47	47	47
Cultuur en erfgoed	92	92	92	92
Business case uitbesteden openbaar onderhoud			100	100
Vastgoed - incidentele verkopen	318	846		
Vastgoed - structurele exploitatiekosten		233	233	233
Parkeren: verminderen betalen met munten		30	30	30
Bedrijfsrestaurant "De eetkamer" (out of pocket)	24	24	24	24
Subtotaal	*481*	*1.580*	*834*	*834*
** Nieuwe voorstellen (personeel ingezet voor de personele ombuiging)*				
VVV-baliefunctie (personeel)	50	103	103	103
Bedrijfsrestaurant "De eetkamer" (personeel)	39	116	116	116
Subtotaal	*89*	*219*	*219*	*219*
Nieuwe voorstellen (totaal)	570	1.799	1.053	1.053
Herziening personeel - taken/voorzieningen	-89	-1.142	-912	-812
	-54	**546**	**130**	**230**

4 De Programma's

4.1 Programma 1 Besturen, Samenwerken en Veiligheid

Inleiding

Hieronder is een totaal overzicht gegeven van de ombuigingen op programma 1.

€ x 1.000	**Opdracht**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Taken programma 1	**660**				
Ombuigingen 1ste begrotingswijziging		175	885	885	885
Ombuigingen 2de uitwerking Focusakkoord		0	0	0	0
Totaal ombuiging		***175***	***885***	***885***	***885***
		27%	***134%***	***134%***	***134%***

Uitwerking 1ste begrotingswijziging 2021

In de inleiding is aangegeven dat inzicht wordt gegeven in de ombuigingen welke zijn aangedragen bij de 1ste begrotingswijziging.

a. Ombuigingen die direct gerealiseerd zijn

. De volgende ombuigingen zijn direct gerealiseerd. Over eventuele over- en onderschrijdingen wordt via de reguliere P&C cyclus gerapporteerd.

- Right to Challenge;
- Overige lasten raad- en raadscommissies
- Rekenkamer
- Reiskosten
- College van B&W
- Geen inzet Doel
- Videocamera's

De voorstellen over de veiligheidsfunctionaris en de coördinator handhaving en toezicht worden betrokken bij de totale personele besparingen.

b. Ombuigingen waarmee de gemeenteraad niet kon instemmen en welke niet meer opnieuw worden voorgelegd zijn:

- Fractieondersteuning en burgerleden
- Jeugdraad
- Griffie personeelslasten

In de 1ste begrotingswijziging was ook opgenomen husvesting gemeenteraad, fractiekamers. Dit voorstel wordt betrokken bij de ombuigingen op vastgoed.

c. Ombuigingen welke een nadere uitwerking vragen

De ombuigingen welke een nadere uitwerking vragen zijn hieronder afzonderlijk opgenomen. Telkens wordt de stand van zaken weergegeven, waarbij aandacht is voor het tijdig realiseren van de ombuiging en/of de ombuiging financieel gehaald gaat worden.

Bestuurlijke samenwerking

Voorgenomen ombuiging

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	€	€ 695.000	€ 695.000	€ 695.000
Personeel	€	€	€	€
Totaal	€	€ 695.000	€ 695.000	€ 695.000

Stand van zaken

In aansluiting op de tekst bij de 1e begrotingswijziging t.a.v. het onderdeel 'Bestuurlijke samenwerking' wordt het volgende gemeld:
De Quickscan Samenwerkingsverbanden betreft een beoordeling van gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen, subsidierelaties en overige samenwerkingsverbanden. Bij de doorlichting is vanwege het financiële belang gestart met de gemeenschappelijke regelingen. Deze GR's zijn doorgelicht via de quickscan methode. Momenteel wordt hiervan een eindadvies opgesteld, waarbij per GR een oordeel wordt gegeven op de elementen financiën, governance en meerwaarde.

Naar aanleiding daarvan kan bezien worden of de GR 'op orde' is, dan wel of er aanleiding is om vervolgonderzoek in te stellen (evt. heroverweging aan de orde). Eventuele 'kleinere actiepunten' ter verbetering zullen op ambtelijk niveau worden belegd. Daarnaast vloeien hieruit inzichten voort met betrekking tot de mate van 'in control zijn' van de gemeente Bergen op Zoom t.a.v. de samenwerking. Te denken valt aan de interne governance (splitsing klant en eigenaarsrol)..

In een afzonderlijke rapportage zal de gemeenteraad, via het college, hierover geïnformeerd worden. De uitkomsten zullen in de gemeentelijke begroting 2022/3de uitwerking Focusakkoord worden verwerkt.

T.a.v. de richtlijnen aan de gemeenschappelijke regelingen is in de Kaderbrieven van deze GR's beschreven of en op welke wijze deze richtlijnen in de ontwerpbegrotingen worden verwerkt. Medio april worden de ontwerpbegrotingen ontvangen en beoordeeld. In de ontwerpbegrotingen wordt inzichtelijk in hoeverre de in de 1e begrotingswijziging opgenomen bezuiniging wordt gerealiseerd. Via het voorstel over de ontwerpbegrotingen Verbonden Partijen zal de raad vervolgens, in juni 2021, worden voorgesteld om al dan niet zienswijzen in te dienen.

Bijstelling ombuiging
Op dit moment is er geen aanleiding om de ombuiging bij te stellen.

2de uitwerking Focusakkoord
Bij de 2de uitwerking van het Focusakkoord worden geen nieuwe voorstellen aangedragen.

Risicomatrix
Doordat er geen nieuwe ombuigingen worden voorgedragen is er voor dit programma geen risicomatrix opgesteld.

4.2 Programma 2 Samen leven, samen doen

Inleiding

Hieronder is een totaal overzicht gegeven van de ombuigingen op programma 2.

€ x 1.000	**Opdracht**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Taken programma 2	**2.910**				
Ombuigingen 1ste begrotingswijziging		617	1.185	1.902	2.402
Ombuigingen 2de uitwerking Focusakkoord					
1. Vertraging eerdere ombuigingen					
Misbruik sociale voorzieningen - fraudebestrijding		-135	-11	-11	-11
2. Nieuwe voorstellen (taken)					
Afschalen minimabeleid			253	253	253
Totaal ombuiging		***482***	***1.427***	***2.144***	***2.644***
		17%	***49%***	***74%***	***91%***

Uitwerking 1ste begrotingswijziging 2021

In de inleiding is aangegeven dat inzicht wordt gegeven in de ombuigingen welke zijn aangedragen bij de 1ste begrotingswijziging.

a. Ombuigingen die direct gerealiseerd zijn

. De volgende ombuigingen zijn direct gerealiseerd. Over eventuele over- en onderschrijdingen wordt via de reguliere P&C cyclus gerapporteerd.

- Inzet jeugdprofessionals
- Structurele middelen vanuit uitgavenstop 2020
- Leges kinderopvang
- Vacaturestop structureel, maakt onderdeel uit van de personele besparingen.

b. Ombuigingen waarmee de gemeenteraad niet kon instemmen en welke niet meer opnieuw worden voorgelegd is niet van toepassing.

c. Ombuigingen welke een nadere uitwerking vragen

De ombuigingen welke een nadere uitwerking vragen zijn hieronder afzonderlijk opgenomen. Telkens wordt de stand van zaken weergegeven, waarbij aandacht is voor het tijdig realiseren van de ombuiging en/of de ombuiging financieel gehaald gaat worden.

Misbruik sociale voorzieningen- fraudebestrijding

Voorgenomen ombuiging

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	€ 270.000	€ 270.000	€ 270.000	€ 270.000
Personeel	€	€	€	€
Totaal	€ 270.000	€ 270.000	€ 270.000	€ 270.000

Stand van zaken

Het Focusakkoord roept op om misbruik van sociale voorzieningen te voorkomen en fraude te bestrijden. In samen prioriteren is door 70 respondenten aangegeven dat er strengere controle mag plaatsvinden. In het 1e kwartaal van 2021 is een voorstel voor (tijdelijke) uitbreiding van sociaal recherche uitgewerkt om in beeld te brengen welke investering er nodig is en welke verwachte inkomsten en besparingen hier tegenover staan. Het voorstel wordt vanuit de ISD afgestemd met de Brabantse Wal gemeenten en is besproken tijdens het dagelijks bestuur van de ISD op 26 maart. Besproken wordt of de andere gemeenten aan willen sluiten bij deze business case. De nieuwe sociaal rechercheur kan op zijn vroegst in mei 2021 van start gaan. We gaan voor nu uit van 6 maanden in 2021 en 6 maanden in 2022. Hierna volgt een evaluatie en een besluit over het vervolg. Het verwachte financiële effect van deze business case voor de gemeente Bergen op Zoom is in 2021 nu geprognosticeerd op € 135.000. Wanneer deze na de evaluatie van het eerste jaar wordt gecontinueerd, kan deze vanaf 2022 jaarlijks € 259.000 opleveren. In de 1ste begrotingswijziging 2021 was uitgegaan van € 270.000, nu de business case is uitgewerkt moet dit bedrag iets naar beneden worden bijgesteld. De ombuiging betreft een inschatting met een hoog risico, het beëindigen van uitkeringen heeft o.a. een effect op de BUIG.

Bijstelling ombuiging

De ombuiging wordt in 2021 bijgesteld.

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	- € 135.000	- € 11.000	- € 11.000	- € 11.000
Personeel	€	€	€	€
Totaal	- € 135.000	- € 11.000	- € 11.000	- € 11.000

Subsidies

Voorgenomen ombuiging

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	€ 0	€ 500.000	€ 1.000.000	€ 1.500.000
Personeel	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal	€ 0	€ 500.000	€ 1.000.000	€ 1.500.000

Stand van zaken
In 2022 moet € 500.000 besparing gerealiseerd zijn door ombuiging op de subsidies.
Ter uitvoering van deze bezuinigsopdracht heeft het college 23-03-2021 besloten deze bezuiniging naar evenredigheid te verdelen over de subsidiepartners. Concreet betekent dit ten opzichte van de subsidies 2021 een korting van 10.4% bij de subsidieverlening 2022.

Deze korting geldt niet voor:
- de subsidies ter uitvoering van de taken Maatschappelijke Opvang aangezien dit geoormerkte regionale middelen zijn.
- de subsidies in relatie tot minimaregelingen aangezien de raad heeft aangegeven minimaregelingen vooralsnog buiten beschouwing te willen laten.

De reden waarom de 1e tranche van de bezuinigingsopgave naar evenredigheid is verdeeld is tweeledig:
1. Gelet op de redelijke termijn die in acht genomen moet worden bij het afbouwen van de subsidies en vanwege behoorlijk bestuur ontbreekt nu de tijd om iedere subsidie afzonderlijk op inhoud te beoordelen voor wat betreft het effect van die subsidie op de maatschappelijke opgaven van de gemeente die met behulp van het Project 'Doen wat Nodig is', geformuleerd worden.
2. Daarnaast bevat het Project 'Doen wat nodig is', naast het definiëren van de maatschappelijke opgave, een onderdeel waarbij samen met de subsidiepartijen het daarbij passend ondersteuningsaanbod heringericht wordt. Dit vraagt om commitment van deze partijen voor het proces en hun rol binnen het ondersteuningsaanbod. Hetgeen niet meer mogelijk zou zijn wanneer de kernactiviteit van de subsidiepartij reeds op basis van inhoudelijke argumenten als minder “zinvol” voor het realiseren van maatschappelijke opgaven bestempeld is. Een verdeling van de 1e bezuinigsopgave op grond van evenredigheid voorkomt dit.

De te realiseren besparing op de subsidies vanaf 2023 wordt gerealiseerd met de uitvoering van het Project ‘Doen van nodig is’. Het Project 'Doen wat nodig is' is erop gericht het totale ondersteuningsaanbod zo optimaal en integraal mogelijk vorm te geven, conform de maatschappelijke opgave. Uiteindelijk resultaat is dat gesubsidieerde voorzieningen binnen de gemeente geen doel op zich zijn, maar:
- d.m.v. hun aanbod, programma of initiatief een bijdrage leveren aan de brede maatschappelijke opgave;
- de benodigde inzet van publieke middelen hiervoor gelegitimeerd is.

Dit project wordt uitgevoerd in de 1e helft van 2021. De uitvoering gebeurt integraal met het cluster Werken en Recreëren en het cluster Veiligheid.

Met betrekking tot het cluster Werken en Recreëren ligt de focus op de recreatieve (sport/cultuur) en educatieve voorzieningen en de rol die deze (voorliggende) voorzieningen kunnen spelen ten opzichte van de maatschappelijk opgave. Dit sluit aan bij de ideeën uit het traject *samen prioriteren* waarbij sport en cultuur als voorliggend en preventief worden gezien. Daarnaast wordt door inwoners via *samen prioriteren* het belang van een sterk voorliggend veld benadrukt om maatwerk te voorkomen.

Bijstelling ombuiging
Op dit moment is er geen aanleiding om de ombuiging bij te stellen.

Ontmoedigen gebruik Wmo bij hoge inkomens

Voorgenomen ombuiging

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	€ PM	€ PM	€ PM	€ PM
Personeel	€ PM	€ PM	€ PM	€ PM
Totaal	€ PM	€ PM	€ PM	€ PM

Stand van zaken
De gemeenteraad heeft bij de behandeling van de 1e begrotingswijziging een amendement aangenomen, waarin als nieuw punt is opgenomen: ontmoedigen gebruik van de Wmo door inwoners met hoge inkomens. Dit is in het amendement opgenomen als PM post. Het college zal hierover een afzonderlijke brief aan de gemeenteraad toesturen. Hierin zal worden opgenomen dat hoewel het college zich in het punt kan vinden, dit helaas niet gaat leiden tot een besparing. Dit omdat dit reeds een onderdeel is van de gesprekken die de Wmo adviseurs voeren met inwoners die een aanvraag doen voor de Wmo. Het is dan ook geen nieuwe actie. Wel zal gemonitord worden in hoeverre dit er toe leidt dat inwoners zelf overgaan tot de aanschaf van een hulpmiddel of ondersteuning.

Bijstelling ombuiging
Gelet op bovenstaande wordt voorgesteld om deze ombuiging niet meer afzonderlijk terug te laten komen bij de verdere uitwerkingen van het Focusakkoord.

2de uitwerking Focusakkoord

Met de tweede uitwerking van het Focusakkoord stellen wij u diverse ombuigingen voor. Deze ombuigingen zijn enerzijds ombuigingen die het college bij de 1ste begrotingswijziging 2021 heeft aangedragen en anderzijds nieuwe ombuigingen.

Afschalen minimabeleid

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	€ 0	€ 253.000	€ 253.000	€ 253.000
Personeel	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal	€ 0	€ 253.000	€ 253.000	€ 253.000

Toelichting – maatschappelijk effect

De gemeenteraad heeft een taakstelling opgelegd voor programma 2 van € 2.910.000. Om hieraan invulling te geven is in december bij de 1e herijking van de begroting onder andere een aantal scenario's voorgelegd aan de gemeenteraad met mogelijke bezuinigingen op het minimabeleid. Het betreft hier niet wettelijke taken. De gemeenteraad heeft hier in december niet mee ingestemd en daarnaast aangegeven middels een motie de minima te willen ontzien. Echter is de financiële taakstelling voor het sociaal domein ongewijzigd gebleven. In het kader van het traject samen prioriteren is m.b.t. minimaregelingen uitgevraagd hoe inwoners hier tegenaan kijken. 40% van de inwoners die de vragenlijst hebben ingevuld vindt het een goed idee om hierop te bezuinigen.33% ziet liever dat hierop minder wordt bezuinigd en 23% is van mening dat dit idee onaanvaardbaar is. 4% van de respondenten had hier geen mening over. Uit de resultaten blijkt dat 73% openstaat voor (een beperkte) bezuiniging op minimaregelingen. In dit voorstel is een minder vergaand scenario opgenomen om te bezuinigen op minimabeleid, voorgesteld wordt om hier mee in te stemmen. Dit omdat hiermee invulling wordt gegeven aan de opgelegde taakstelling, uit Samen Prioriteren komt dat er op dit thema mogelijk bezuinigd kan worden, het negatieve maatschappelijk effect minder groot is dan de eerder voorgelegde scenario's.

Binnen het totale minima beleid kan er aan diverse knoppen gedraaid worden. Expliciet stelt het college voor de ondersteuning van kinderen, de voedselbank, schuldhulpverlening en de ondersteuning van gezondheid door het aanbieden van een collectieve ziektekostenverzekering te ontzien, en hier niet op te bezuinigen. Het voorstel wat het college wel doet richt zich op het verlagen met 50% van de sociaal-culturele bijdrage, het verlagen met 50% van de individuele inkomenstoeslag van bijstandsgerechtigden én het verlengen van de referteperiode van deze zelfde regeling, waardoor mensen hier na 5 jaar recht op hebben ipv na 3 jaar.

Bij iedere bezuiniging binnen het minimabeleid is het onontkoombaar dat er kwetsbare mensen geraakt worden. Vanuit participatie wordt de aandacht juist ingezet op doorontwikkeling en investeren in mensen. En daarnaast willen we vanuit een cultuuromslag ook steeds meer het maatschappelijke middenveld actief gaan betrekken.

Voorstel: Beperkte versobering	**Besparing Jaar 2022**
Hoogte bedrag sociaal-culturele* bijdrage verlagen met 50%	16.705
Verlengen referteperiode Individuele Inkomenstoeslag** van 3 naar 5 jaar. Verlagen bedrag Individuele Inkomenstoeslag met 50% (alleenstaande van €315,- naar €157,50 gehuwd €450,- naar €225,-)***	236.250
Totaal:	**252.955**

** Ter inzage in de groep inwoners die dit treft: het aantal aanvragen (1 aanvraag kan meerdere personen betreffen) in 2020 was 326. Dit getal is lager dan de jaren ervoor door corona, in 2019 was dit bijvoorbeeld 498.*

*** Ter inzage in de groep inwoners die dit treft: het aantal Toekenningen Individuele Inkomenstoeslag in 2020 was 1205.*

**** Omdat de referteperiode en het verlagen van het bedrag van de inkomenstoeslag dezelfde regeling betreffen kunnen deze besparingen niet bij elkaar opgeteld worden, daar zit deels overlap in. Daarom is in de bovenstaande berekening eerst de periode van 3 naar 5 jaar gebracht (€ 350.000,-- - 35% (€ 122.500,--) = € 227.500,--) en daarna 50% van het bedrag eraf gehaald (€ 227.500,-- - 50% = €113.750,--). De totale besparing wordt: €350.000,-- (oorspronkelijke bedrag) - € 113.750,-- (nieuwe bedrag) = € 236.250,--. Dit bedrag is bij benadering omdat vooraf niet bekend is hoeveel mensen exact voor de regeling in aanmerking komen en gaat uit van een gelijke verdeling binnen de 5 jaar.*

<u>Toelichting – maatschappelijk effect</u>

In dit scenario wordt een beperkte versobering voorgesteld, waarbij de voorziening voor kinderen (MPSK-regeling) en de collectieve zorgverzekering worden ontzien. De doelgroep blijft gelijk, maar de hoogte van de maximale bijdrage wordt voor volwassenen verlaagd, waardoor mensen nog wel een bijdrage krijgen in hun deelname aan sociaal-culturele activiteiten. Door de verlaging van het maximale bedrag kan het voorkomen dat inwoners zelf (meer) bij moeten betalen voor hun activiteit of besluiten om niet meer deel te nemen. Inwoners die voor lange(re) tijd rond moeten komen van een laag inkomen, krijgen in dit scenario minder 'vrij te besteden geld' om zaken te betalen waarvoor doorgaans gereserveerd moet worden. Tot slot moeten zij twee jaar langer op 100% van de bijstand leven voordat zij een vrij te besteden bedrag ontvangen. Andere mogelijke gevolgen zijn: een toename aan verstrekkingen vanuit de bijzondere bijstand en een verhoogde schuldenproblematiek onder inwoners.

Let op: eventuele meerkosten van afwijking in uitvoering van de Brabantse Wal zijn hierbij niet meegenomen. Daarnaast gaat het hier over openeindregelingen, waardoor een flinke toename in gebruik gevolgen kan hebben voor de financiën. Tot slot kunnen de wijzigingen pas vanaf 2022 in gang worden gezet.

Doorontwikkeling wijkcentra

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	€ PM	€ PM	€ PM	€ PM
Personeel	€ PM	€ PM	€ PM	€ PM
Totaal	€ PM	€ PM	€ PM	€ PM

Toelichting – maatschappelijk effect
De raad heeft bij de eerste begrotingswijziging aangegeven niet akkoord te gaan met het bezuinigingsvoorstel ‘Stoppen met wijkcentra’. De raad is in de collegebrief van 22 januari (U21-000045) op de hoogte gesteld van de wijze waarop het college wenst om te gaan met de wijkcentra; namelijk door middel van de doorontwikkeling van wijkcentra als voorliggende voorziening op het maatwerk. Een voorbeeld van deze doorontwikkeling is het voorstel tot het realiseren van het Huis van de Wijk in Gageldonk-West. Hierbij wordt beoogd om wijkpartners en inwoners een samenhangend programma aan activiteiten op te laten stellen dat aansluit op de behoeftes van de wijk. Het Huis van de Wijk kan dan gericht ingezet worden als voorliggende voorziening op het maatwerk.

Tevens is aangekondigd dat bij de 3e begrotingswijzing van de uitwerking van het Focusakkoord hierop wordt teruggekomen. De uitwerking van de doorontwikkeling komt voort uit het project ‘Doen wat nodig’ is. Vanuit dit project wordt aan de hand van de maatschappelijke opgave gekeken naar het benodigd (ondersteunings)aanbod en de voorzieningen die hieraan ondersteunend nodig zijn waaronder wijkcentra en de financiering hiervan. In het kader van het traject samen prioriteren is m.b.t. de wijkcentra meermaals aangegeven dat deze een belangrijke functie vervullen als voorliggende voorziening. 42% van de respondenten (1547) vindt desondanks dat het volledig budget wijkcentra bezuinigd kan worden, tegen 33% die wel wil bezuinigen maar niet het gehele bedrag en 21% vindt bezuinigen onacceptabel. Het college komt bij de derde begrotingswijziging met een nieuw voorstel inzake de wijkcentra.

Risicomatrix

Risicomatrix programma					
Risico-onderdelen	Risico	Risico-omschrijving	Effect	Beheersmaatregel	Verantwoordelijke
1. Realiseren maatschappelijke effecten	Hoog	Bezuinigingen raken direct kwetsbare mensen.	Maatschappelijke en politieke onrust.	Focus op transformatie en concrete projecten en BC. Slechts fasegewijs bezuinigen op het voorliggend veld; eerst een gedegen analyse vanuit de bestuursopdracht transformatie Voorliggend Veld en het project Doen wat nodig is en stap voor stap maatwerk omzetten in algemene voorzieningen om het voorliggend veld te versterken.	Resultaatmanagers.
2. Politiek-bestuurlijk en draagvlak	Hoog	De opdracht van 3,8 miljoen wordt niet behaald.	De raad kan ontevreden zijn over de uitvoering door het college welke niet geheel conform de opdracht is.	Goede informatievoorziening aan de raad, waaronder de informatiebijeenkomst van 29-09-2020 en 04-11-2020.	College
3. Imago gemeente	Hoog	Inwoners verwachten een verantwoord sociaal stelsel en zullen zich zorgen maken over de effecten.	Mogelijke onrust en toename ontevredenheid van de burger.	Transparante toelichting. Meenemen van de partners in de ontwikkelingen.	Communicatie Resultaatmanagers
4. Algemene en externe omgeving	Hoog	Partners zijn deels afhankelijk van de inkomsten van de gemeente en zien deze terugdringen.	Spanning in de relatie met partnerorganisaties.	Transparante toelichting.	College en Resultaatmanagers
5. Veiligheid	Hoog	Bij bezuinigingen op het sociaal domein vergroot de kans dat problematiek zich ontpopt tot veiligheidscasuïstiek.	Meer overlast in de openbare ruimte, toename beroep op hoog complexe zorg Jeugd en Wmo	Slechts fasegewijs bezuinigen op het voorliggend veld; eerst een gedegen analyse vanuit de bestuursopdracht transformatie Voorliggend Veld en het project Doen wat nodig is en stap voor stap maatwerk omzetten in algemene voorzieningen om het voorliggend veld te versterken.	College
6. Financiën (zie algemene risico's)	Hoog	De opdracht van 3,8 miljoen wordt niet behaald.	Onvoldoende bijdrage aan het financiële tekort van de gemeente.	Het hoogst haalbare bedrag op dit moment aan bezuinigingen aan te dragen afgezet tegen een verantwoorde uitvoering van de 3 wetten.	College
	Hoog	Negatieve ontwikkelingen vanuit de risico's op het sociaal domein. (zie memo 'Bijstellingen sociaal domein jeugd WMO en WLZ risico's')	Niet meer mogelijk binnen de begroting te blijven.	Lobby En geen taakstellingen opnemen zonder concrete onderbouwing.	College en Resultaatmanagers

7. Juridisch	Middel	Afhankelijk van de snelheid waarmee de bezuinigingen worden doorgevoerd.	Wanneer versneld regelingen en subsidies worden afgebouwd loopt de gemeente het risico op een toename aan bezwaar en beroep en dat dit aangevochten wordt bij de rechter.	In de subsidiebeschikkingen 2021 wordt een aankondiging gedaan van de herijking subsidies ter voorbereiding op 2022. Inmiddels is aan de subsidiepartners medegedeeld dat de subsidies gekort worden met 10,4 procent om uitvoering te geven aan de taakstelling van 500.000 in 2022. Hierbij is aangegeven dat samen met hen het traject Doen wat nodig is wordt doorlopen. Na besluit wordt communicatie voor minima voorbereid.	Resultaatmanagers
8. Planning	Hoog	De opdracht is om de financiële opgave op korte termijn te behalen.	Het naar voren halen van de diverse bezuinigingen geeft druk op uitvoerbaarheid, relatie met partners, brengt in voorkomende gevallen juridische risico's met zich mee en risico op stijgende kosten duurder maatwerk, waardoor de "nullijn" niet gehandhaafd kan worden en de besparingen op de korte termijn ingehaald worden door hogere lasten op de langere termijn	In gesprek met de raad over het draagvlak en welk risico men bereid is hierin te lopen.	College
9. Kwaliteit uitvoering	Middel	De kwaliteit is in huis, door beperkte capaciteit staat deze onder druk.	Vertraging in uitvoering en transformaties met een nadelig financieel effect.	Inhoudelijke Focus tav de ambities en opdrachten voor 2021 e.v. beperken en stroomlijnen interne processen.	College CT
10. Capaciteit organisatie en samenwerking partners	Hoog	Vwb beleid zijn de taken herverdeeld om toe te kunnen met minder. Vwb de uitvoering is deze recent op orde gebracht, voor het nieuwe personeel is een inwerkperiode nodig. En door Corona gerelateerde inzet, zoals ToZo zijn reguliere processen op achterstand gekomen.	Het behalen van de beoogde resultaten, waaronder de afvlakking van de groei, komen onder druk te staan.	Langdurig zieken vervangen. Investeren in inwerken en het in stelling brengen van coördinatoren en senioren in de uitvoering, met nauwe verbinding naar beleid. Overgaan tot extra inhuur indien Corona extra capaciteit blijft vragen.	Resultaatmanagers

4.3 Programma 3 Economie en werkgelegenheid, vrijetijdseconomie en onderwijs

Inleiding

Hieronder is een totaal overzicht gegeven van de ombuigingen op programma 3.

€ x 1.000	**Opdracht**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Taken programma 3	**3.410**				
Ombuigingen 1ste begrotingswijziging		1.234	2.927	3.750	3.829
Ombuigingen 2de uitwerking Focusakkoord					
1. Vertraging eerdere ombuigingen					
Vertraging BC Cultuur		-400	-100		
2. Nieuwe voorstellen (taken)					
Kostendekkendheid commerciële evenementen			55	55	55
VVV baliefunctie		47	47	47	47
Cultuur en erfgoed		92	92	92	92
3. Verschuiving personeel - taken/voorzieningen					
Cultuur			-1.105	-1.525	-1.525
Totaal ombuiging		***973***	***1.916***	***2.419***	***2.498***
		29%	***56%***	***71%***	***73%***

Uitwerking 1ste begrotingswijziging 2021

In de inleiding is aangegeven dat inzicht wordt gegeven in de ombuigingen welke zijn aangedragen bij de 1ste begrotingswijziging.

a. De volgende ombuigingen zijn direct gerealiseerd. Over eventuele over- en onderschrijdingen wordt via de reguliere P&C cyclus gerapporteerd.

- Accountmanagement, bedrijvenloket en acquisitie, maakt onderdeel uit van de personele besparingen
- Bedrijventerreinen, maakt onderdeel uit van de personele besparingen

- Binnenstad
- Biobased Economy & Agrofood
- Parkmanagement
- City Marketing
- Toerisme en recreatie - Toeristenbelasting
- Toerisme en recreatie - Overigen
- Facilitair cultureel BoZ, maakt onderdeel uit van de personele besparingen
- IHP
- Inzet doeluitkering OKB, maakt onderdeel uit van de personele besparingen

b. Ombuigingen waarmee de gemeenteraad niet kon instemmen en welke niet meer opnieuw worden voorgelegd is niet van toepassing.

c. Ombuigingen welke een nadere uitwerking vragen

De ombuigingen welke een nadere uitwerking vragen zijn hieronder afzonderlijk opgenomen. Telkens wordt de stand van zaken weergegeven, waarbij aandacht is voor het tijdig realiseren van de ombuiging en/of de ombuiging financieel gehaald gaat worden.

Haven

Voorgenomen ombuiging

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	€	PM	PM	PM
Personeel	€	€	€	€
Totaal	€	PM	PM	PM

Stand van zaken

In het focusakkoord is aangegeven, dat ten aanzien van economie en werkgelegenheid we onze rol moeten heroverwegen en ons hierbij richten op de wettelijke taak. Daarnaast is specifiek ten aanzien van de haven aangegeven, dat het op afstand zetten op privatiseren van onze taken onderzocht moet worden. Het exploiteren van een haven is geen wettelijke taak. Het tekort op dit moment bedraagt jaarlijks circa € 1,2 miljoen, waarbij de kosten grotendeels (€ 1,1 miljoen) uit kapitaallasten.

Wij zetten in op:

- Terugdringen tekort havenexploitatie, door onder andere verhoging kade- en havengelden
- Verzelfstandiging haven
- Strategisch partnership andere havens

We gaan op basis van een opdracht het volgende onderzoeken:
1. Een 0-meting maken van de haven
2. De trends en ontwikkelingen in beeld brengen; op basis daarvan een aantal scenario's voorleggen die zich lenen voor een businesscase waarbij een aantal projecten kunnen worden gedefinieerd.

Bijstelling ombuiging
Op dit moment is er geen aanleiding om de ombuiging bij te stellen.

Markt

Voorgenomen ombuiging

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	€ 8.000	€ 8.000	€ 8.000	€ 8.000
Personeel	€	€	€	€
Totaal	€ 8.000	€ 8.000	€ 8.000	€ 8.000

Stand van zaken
In het focusakkoord is aangegeven, dat ten aanzien van economie en werkgelegenheid we onze rol moeten heroverwegen en ons hierbij richten op de wettelijke taak. Er is in het focusakkoord opgenomen: "Een levendige en aantrekkelijke Binnenstad betrokken faciliteren, Binnenstadslab wordt gesloten en het retailgebied wordt compacter gemaakt". Er is geen sprake van een wettelijke taak.

Ingestoken wordt op:
- Een levendige en aantrekkelijke Weekmarkt creëren, conform het Focusakkoord over de binnenstad, de bestaande voorziening meer in de markt zetten.
- De samenwerkingsmogelijkheden tussen horeca, marktondernemers en winkeliers nader verkennen en verstevigen. Bezoekers richten zich namelijk niet op één bestemming, maar op een gebied.
- Met een externe partij een traject doorlopen of het haalbaar is en meest rendabel om de weekmarkt op afstand te plaatsen en te verzelfstandigen.

Een alternatief is om de weekmarkt niet langer te behouden. De consequenties daarvan zijn dat de binnenstad minder levendig zal zijn, er komt immers geen wisselwerking tussen horeca/winkeliers en marktondernemers voor die levendigheid en er ontstaat geen economische spin-off. De inkomsten komen op dit moment nagenoeg overeen met de met uitgaven. De eigen personeelskosten (0,1fte) zijn beperkt en worden nog niet doorberekend in de tarieven, voorgesteld wordt om dit wel te gaan doen.

Bijstelling ombuiging
Op dit moment is er geen aanleiding om de ombuiging bij te stellen.

Sport

Voorgenomen ombuiging

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	€ 340.000	€ 1.240.000	€ 1.640.000	€ 1.640.000
Personeel	€ 40.000	€ 260.000	€ 360.000	€ 360.000
Totaal	€ 380.000	€ 1.500.000	€ 2.000.000	€ 2.000.000

Stand van zaken
In het focusakkoord is aangegeven:

- Heroverweeg de rol van de gemeente ten aanzien van de vrijetijdseconomie. Richt de rol op de wettelijke taak. Versober de ambities en pas investeringen daarop aan. Maak business cases voor het op afstand zetten van recreatieve en sportieve voorzieningen. Business case op zowel het afstoten van het hiervoor ingezette vastgoed als het optimaliseren van het ingezette vastgoed.
- Beoordeel het aanbod van culturele en sportieve voorzieningen vanuit regionaal perspectief. Bevorder samenwerking tussen verenigingen teneinde subsidiestromen te verminderen. Zorg voor optimalisatie van gebruik van sportaccommodaties door samenwerking en schaal naar rato af.
- Er is een basisaanbod aan sportsoorten en passende faciliteiten, in lijn met de wettelijke taken.
- Naast het bewegingsonderwijs, is er geen sprake van een wettelijke taak ten aanzien van sport.

In de eerste begrotingswijziging is een serie onderwerpen aangehaald voor in de businesscase sport, namelijk (1) normaliseren en uniformeren van de dienstverlening bij sportaccommodaties, (2) afstoten sportvastgoed en (3) organisatie en subsidiëring sport.

Voorgenomen besluit businesscase sport
Het college heeft in het eerste kwartaal van 2021 een voorgenomen besluit genomen inzake de businesscase sport. De businesscase wordt voor het zomerreces 2021 ingebracht voor bestuurlijke behandeling door de gemeenteraad (raadsvergadering juli 2021).

Maatregelen voor bezuiniging 2021 geselecteerd
De financiële taakstelling voor de sportbegroting in het jaar 2021 is € 380.000. De maatregelen zijn hiervoor geselecteerd en dit leidt tot een realisatie van de taakstelling. Logischerwijs kent het effectueren in de begroting hiervan enkele afhankelijkheden. De volgende maatregelen zijn geselecteerd (enkel de hoofdrubrieken zijn aangegeven):

- Subsidies: € 132.750 structureel per jaar vanaf 2021.
- Fitfabriek: € 50.000 structureel per jaar vanaf 2021. Realisatie is reëel, echter nog wel voorwaardelijk, aangezien de onderhandeling met het management van de Fitfabriek nog gaande is en vervolgens de lopende subsidieafspraken (inclusief activiteitenplan) hierop moeten worden aangepast. In 2022 is een totaal van € 60.000

beoogd als bezuiniging, in 2023 een bedrag van € 70.000 en vanaf 2024 en verder € 80.000 structureel per jaar. Ook hiervoor geldt de voorwaardelijkheid zoals voorgaand geschetst.
- Gemeentelijk personeel: € 50.000 in 2021 en vanaf 2022 € 54.000 structureel per jaar.
- Onderhoud sportaccommodaties: € 140.000 incidenteel in 2021. Het verlagen van het onderhoudsbudget heeft te maken met minder gebruik van de sportaccommodaties (vanwege Corona), verlagen van het onderhoudsniveau en op voorhand bezuinigen op onvoorzien onderhoud en eventuele calamiteiten. Voor de goede orde: het betreft een incidentele bezuiniging in het jaar 2021.

Het college verwacht middels de derde uitwerking van het Focusakkoord de gemeenteraad te informeren de feitelijk realiseren van taakstelling voor 2021.

Besluitvorming over businesscase sport
De volle breedte van de businesscase sport wordt u aangeboden voor besluitvorming voor het zomerreces 2021 (raadsvergadering juli 2021). In deze businesscase treft u het ontwerp van het toekomstige beheer- en exploitatiemodel van de sportaccommodaties inclusief onderliggende verfijning van tranches, projecten, financiële effecten en randvoorwaarden. De verwachting is dat de businesscase sport structureel twee miljoen euro kan bijdragen aan de bezuinigingstaakstelling van de gemeente. Daarbij wordt uiteraard rekening gehouden met de wettelijke taak van de gemeente en het stimuleren dan wel faciliteren van onze inwoners en sportverenigingen om een actieve en gezonde levensstijl te hebben of te organiseren.

Alhoewel het vooralsnog reëel lijkt om op termijn een bedrag van twee miljoen euro te besparen, zijn er diverse afhankelijkheden, randvoorwaarden en risico's. In het plan van aanpak wordt hier uiteraard rekening mee gehouden. Desalniettemin is de verwachting dat het realiseren van de taakstellende bezuiniging van anderhalf miljoen euro in het begrotingsjaar 2022 niet reëel is. Qua inhoudelijke maatregelen is het theoretisch mogelijk, echter zijn er andere aspecten die het wel/niet doorvoeren van een maatregel bepalen inclusief het tempo dat daarbij kan worden aangehouden. Bijvoorbeeld: wel of niet afstoten van een sportaccommodatie, wel of niet versnelt een deel van de gemeentelijke taken extern verzelfstandigen, wel of niet slagen van onderhandelingen met sportverenigingen of het personele traject dat hoort bij een reorganisatie wanneer het beheer- en exploitatiemodel op een andere manier vormgegeven wordt.

Bij het aanbieden van de businesscase sport (ter behandeling en akkoord) dan wel de derde uitwerking van het focusakkoord, wordt u eventueel een aangepast voorstel gedaan qua bezuinigingstaakstellingen in de verschillende begrotingsjaren. Het totaalbedrag van twee miljoen euro staat daarbij buiten kijf.

Samen Prioriteren
In het traject van Samen Prioriteren is het onderwerp sport ook aan de orde gekomen. Alhoewel het geen nieuwe inzichten heeft opgeleverd qua potentiële denkrichtingen of tastbare maatregelen, geeft het wel de spanning aan in de samenleving. Van de 1.669 respondenten geeft 49% aan het goed te vinden om te bezuinigen op sportaccommodaties, 30% liever minder te willen bezuinigen op sportaccommodaties en 15% vindt het onaanvaardbaar. In de aangehaalde onderwerpen door respondenten blijkt ook dat het verkopen of afstoten van vastgoed een oplossingsrichting kan zijn, evenals het aanpassen van het beheer- en exploitatiemodel. In geval van het laatste, wordt vooral de focus gelegd op het extern verzelfstandigen van taken, verantwoordelijkheden en eigendom.

Bijstelling ombuiging
Op dit moment is er geen aanleiding om de ombuiging bij te stellen.

Cultuur (Podium infrastructuur, Cultuurhistorie/Museum/Kunsteducatie)

Voorgenomen ombuiging

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	€ 400.000	€ 1.205.000	€ 1.525.000	€ 1.525.000
Personeel	€ 100.000	€ 295.000	€ 375.000	€ 375.000
Totaal	€ 500.000	€ 1.500.000	€ 1.900.000	€ 1.900.000

Stand van zaken:
In het focusakkoord is aangegeven:

- Een basis voorziening cultuuraanbod. De uitvoering wordt beperkt tot de wettelijke taak of het niveau landelijk gemiddelde.
- Er is een basis aanbod aan kunst en cultuur en passende faciliteiten, in lijn met de wettelijke taken.
- Heroverweeg de rol van de gemeente ten aanzien van de vrijetijdseconomie. Richt je op de wettelijke taak. Versober de ambities en pas investeringen daarop aan. Maak business cases voor het op afstand zetten van culturele voorzieningen. Business cases op zowel het afstoten van vastgoed als het optimaliseren van vastgoed.
- Stuur bij de culturele instituten op kostendekkendheid. Beperk de personele kosten. Kijk wat het maatschappelijk veld aan taken kan overnemen.
- Beoordeel het aanbod van culturele en sportieve voorzieningen vanuit regionaal perspectief. Bevorder samenwerking tussen verenigingen teneinde subsidiestromen te verminderen.

Er is geen sprake van een wettelijke taak.

Tijdens de behandeling in de raad van december 2020 is in de 1ste begrotingswijziging 2021 en in bijlage 1 de uitwerking per onderdeel aangeven, waarin de volgende zaken aan de orde komen:

- **Podium infrastructuur**
  <u>Uit te werken richting:</u>
  - Ontvlechting Theater de Maagd uit het cultuurbedrijf.
  - Inzet om Theater de Maagd met Gebouw-T te fuseren in een nieuw op te zetten zelfstandige op haar taak toegeruste organisatie, die als broedplaats gaat functioneren in een 3Helix omgeving Techniek/Theatertechniek en programmering inricht volgens het “business-consumer” principe.
- **Museum**
  <u>Uit te werken richting:</u>
  - Stoppen met de ontwikkeling van het eigen museale concept.
  - Versobering van de museale functie waarin het gebouw als bezoekobject centraal staat.

- **Kunsteducatie**
  Uit te werken richting
  - Instandhouding Kunsteducatief aanbod
  - Op afstand zetten van dienstverlening

De hierboven geschetste business cases maken onderdeel uit van een uitvoeringstraject om de taakstellingen te realiseren. Alvorens we aangeven hoe ver we op dit moment in het uitvoeringstraject staan worden eerst de fases in het traject weergegeven.

Het uitvoeringstraject om de taakstellingen te kunnen realiseren kent grofweg vier fases:
Fase 1: Businesscase
Opleveren businesscases (Milestone)

a. Is een businesscase qua richting of te behalen taakstelling niet haalbaar dan wordt het onderwerp opnieuw politiek geagendeerd.
b. Is hij haalbaar dan zijn de resultaten input en kader voor fase 2.

Fase 2: Uitwerking:

- Ondernemingsplan met gedetailleerde uitwerking van de exploitatiebegroting. (Milestone) òf
- Uitgewerkt reorganisatieplan met financiële onderbouwing (Milestone)

Het einde van fase 2 kent weer een volgende afwegingsmoment zoals hieronder beschreven.

a. Blijken er afwijkingen van richting of een overschrijding dan wordt het onderwerp opnieuw politiek geagendeerd.
b. Is de door de raad vastgestelde richting geborgd en wordt de taakstelling gehaald dan fase 3:

Fase 3: Overgangsfase

- Voorbereiding operationalisering.
- Uitrol van het ondernemingsplan of de reorganisatie.

Fase 4: Operationaliseren van de organisatie.

Stand van zaken:

- Over de businesscase Podiuminfrastructuur heeft het college een voorgenomen besluit genomen. Fase 2 wordt op dit moment met de 3H partners voorbereid.
- Binnenkort ligt de businesscase Museum Markiezenhof ter besluitvorming voor. Daarna treedt fase 2 in.
- Afronding van de businesscase Kunsteducatie, welke op dit moment een fase van vooronderzoek doorloopt, is in april/mei gepland.

Te behalen besparingsresultaten:

- **Podiuminfrastructuur:** In 2021 wordt een nieuwe afgeslankte verzelfstandigde organisatie ingericht. Structurele afname kosten: € 500.000. Het behalen van het te besparen bedrag in uit deze BC is sterk afhankelijk van de voortgang in het besluitvormingsproces. Op dit moment is de verwachting dat pas vanaf 2022 de ombuiging gerealiseerd gaat worden.

- **Museum:** Versobering museale organisatie. Structurele afname kosten: € 900.000. Het behalen van het te besparen bedrag uit deze BC is sterk afhankelijk van de voortgang in het besluitvormingsproces. Op dit moment is de verwachting dat de ombuiging vanaf 2022 wordt gerealiseerd.
- **Kunsteducatie:** Reorganisatie en verzelfstandiging kunsteducatief aanbod. Structurele afname kosten: € 500.000. Effectuering uiterlijk derde kwartaal van 2022.

Bovenstaande heeft tot gevolg dat de voorgenomen ombuiging voor 2021 en 2022 deels niet wordt gerealiseerd. In 2021 is de verwachting dat de ombuiging € 400.000 lager gaat uitvallen. Voor 2022 is de verwachting dat de ombuiging met € 100.000 naar beneden moet worden bijgesteld.

De taakstelling ad € 1,9 mln rondom Cultuur wordt met name gehaald uit de reductie van formatie en taken. Dit als gevolg van het komen te vervallen, of het anders inrichten van taken. In die zin moet het duidelijk zijn dat de bedragen als gemeld bij taken/voorzieningen een personele consequentie betreffen. Bij de 1ste begrotingswijziging was nog uitgegaan van een verdeling van de ombuiging over taken/voorzieningen en personeel, welke was gebaseerd op de uitgangspunten uit het Focusakkoord. Mocht onverhoopt blijken dat een richting zou wijzigingen of de taakstellingen voor cultuur niet gehaald zouden worden, dan is dat het moment het betreffende onderwerp opnieuw aan de raad voor te leggen. Daar is tot op dit moment geen sprake van. In de uitvoering zal u met regelmaat geïnformeerd worden over de voortgang. Dit zal gebeuren in informatieve bijeenkomsten met betrekking tot de businesscases en bijeenkomsten waarbij de uitwerking centraal staat van (ondernemers-plan etc)

Bovenstaande heeft een forse impact, waarbij ook rekening moet worden gehouden met frictiekosten, hierover wordt afzonderlijk terug gekomen in dit document.

Samen prioriteren
In de vragenlijst is aan de inwoners voorgelegd hoe tegen het idee wordt aangekeken om kunsteducatie te behouden, maar het wel anders te gaan organiseren. Hierbij is aangegeven dat een ombuiging van € 500.000 hiermee gerealiseerd kan worden. In totaal hebben 1.602 inwoners op deze vraag gereageerd. 85% heeft aangegeven dat zij zich kunnen vinden in een ombuiging op kunsteducatie. Hiervan heeft 29% aangegeven, dat zelfs meer kan worden bezuinigd. 36% vindt de bezuiniging precies goed. 20% kan zich vinden in de ombuiging maar vindt dat er minder op bezuinigd moet worden dan de € 500.000. 11% is van mening dat de ombuiging op kunsteducatie onacceptabel is.

Bijstelling ombuiging

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	- € 400.000	- € 1.205.000	- € 1.525.000	- € 1.525.000
Personeel	€	€ 1.105.000	€ 1.525.000	€ 1.525.000
Totaal	- € 400.000	- € 100.000	€	€

De uiteindelijke ombuiging na de bijstelling ziet er als volgt uit.

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	€	€	€	€
Personeel	€ 100.000	€ 1.400.000	€ 1.900.000	€ 1.900.000
Totaal	€ 100.000	€ 1.400.000	€ 1.900.000	€ 1.900.000

De besparing op personeel is verwerkt in de te realiseren taakstelling van € 3 miljoen in 2021 oplopend naar € 5 miljoen in 2022 ev. jaren

2de uitwerking Focusakkoord

Met de tweede uitwerking van het Focusakkoord stellen wij u diverse ombuigingen voor. Deze ombuigingen zijn enerzijds ombuigingen die het college bij de 1ste begrotingswijziging 2021 heeft aangedragen en anderzijds nieuwe ombuigingen.

Kostendekkendheid commerciële evenementen

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	€	€ 55.000	€ 55.000	€ 55.000
Personeel	€	€	€	€
Totaal	€	€ 55.000	€ 55.000	€ 55.000

Toelichting – maatschappelijk effect

Beperk de kosten voor ondersteuning, toezicht en handhaving bij de uitvoering van het evenementenbeleid en belast kosten **volledig** door voor commerciële evenementen. Voor niet-commerciële evenementen en/of para-commerciële evenementen wordt bij de begroting inzichtelijk gemaakt wat de kosten daarvan zijn om een verantwoorde afweging te kunnen maken. Bovenstaande is opgenomen in het focusakkoord. Het betreft een niet wettelijke taak.

De volgende onderwerpen worden de komende periode verder uitgewerkt:

- Ontwikkelen van nieuw (kostprijs georiënteerd) evenementenbeleid, hierbij zal inzichtelijk worden gemaakt wat de directe, indirecte en verborgen kosten zijn, wat het aanbod aan commerciële en para/niet-commerciële evenementen is en welke taken wij als gemeente uitvoeren.
- De kosten voor gemeentelijke ondersteuning worden doorbelast aan de organisator van commerciële evenementen
- Onderzoek of het aantal evenementenlocaties naar beneden kan

De gemeente heeft circa € 217.000 opgenomen aan kosten voor evenementen. Hierin zitten de kosten voor beheer en onderhoud (ondersteuning en facilitering bij de uitvoering van evenementen) en de kosten voor handhaving en toezicht in verdisconteerd (€ 179.000). De overige kosten zijn kosten die aan derden worden betaald, bijvoorbeeld energiekosten. Uit de jaarrekeningen 2017 & 2018 blijkt dat dit budget (ruim) wordt overschreden. Een verklaring hiervoor is dat de kosten, die gemaakt worden

ter ondersteuning van een evenement, hoger uitvallen dan verwacht en dat het aantal evenementen dat wordt ondersteund/ plaats vindt hoog is (let op: het betreft alle evenementen in de gemeente, niet alleen culturele evenementen). Deze kosten worden gemaakt door de afdeling B&O en worden doorbelast op het product evenementen in de begroting W&R. Aan de inkomstenkant is in de begroting een bedrag opgenomen van € 51.000 dat de afgelopen jaren niet wordt gerealiseerd. De door te berekenen kosten zijn gebaseerd op de bedragen in de begroting. Het realiseren van de ombuiging gaat gepaard met het verhogen van de lasten voor commerciële evenementenorganisatoren of het niet meer uitvoeren van taken. Anderzijds zullen de inkomsten uit bijvoorbeeld leges verhoogd moeten worden. Hoe groot de impact is op de Bergse evenementensector moet blijken uit een kosten- en taken analyse.

Uit de respons op de vragenlijst vanuit samen prioriteren blijkt dat 69% het een goede bezuiniging vindt. 18% ziet liever een lagere bezuiniging. 10% vindt de bezuiniging onaanvaardbaar.

VVV-baliefunctie

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	€ 47.000	€ 47.000	€ 47.000	€ 47.000
Personeel	€ 50.000	€ 103.000	€ 103.000	€ 103.000
Totaal	€ 97.000	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000

De besparing op personeel is verwerkt in de te realiseren taakstelling van € 3 miljoen in 2021 oplopend naar € 5 miljoen in 2022 ev. jaren

Toelichting – maatschappelijk effect
In het focusakkoord is opgenomen dat de toeristische en recreatieve voorzieningen op een basisniveau moeten liggen. De uitvoering wordt beperkt tot de wettelijke taak of het niveau van het landelijke gemiddelde. Daarnaast is aangegeven, dat er een heroverweging ten aanzien van vrijetijdseconomie moet plaatsvinden.
Het exploiteren van een VVV is geen wettelijke taak.

VVV Brabantse Wal is onderdeel van de gemeente Bergen op Zoom. Sinds 2008 is er een samenwerkingsovereenkomst met de gemeenten Steenbergen en Woensdrecht om het toerisme te bevorderen. De gemeenten Steenbergen en Woensdrecht betalen jaarlijks een bijdrage voor de uitvoering van het toeristisch beleid door VVV Brabantse Wal aan de gemeente Bergen op Zoom. De exploitatiekosten van VVV Brabantse Wal komen voor rekening van de gemeente Bergen op Zoom.
De VVV werkt als uitvoeringsorganisatie van het toeristisch beleid aan gastheerschap (on- en offline), streekgebonden productontwikkeling en promotie van de Brabantse Wal. Uitgangspunt bij dit beleid is om de doelgroep stad en streek te laten bezoeken zodat de economische bestedingen aan met name het toeristisch-recreatief product toenemen. Eind 2020 hebben de drie portefeuillehouders op de Brabantse Wal gesproken over de toeristische samenwerking. Gezien de ambities onderschrijven de portefeuillehouders de samenwerking en na te streven doelen: 1. Meer bezoekers, 2. Meer economische bestedingen op de Brabantse Wal en 3. Meer naamsbekendheid van de Brabantse Wal. Daarbij is ook overeengekomen om het toeristisch beleid te actualiseren, waarbij dezelfde doelen worden nagestreefd. Dat dit op een andere wijze gerealiseerd kan worden met andere middelen, uitvoeringsorganisaties en functies is wel de verwachting.
Vanwege nauwe afstemming én samenwerking met Woensdrecht en Steenbergen, is het niet bekend welke bezuiniging hier kan gelden. Wel is bestuurlijk afgestemd dat er op een andere wijze gewerkt gaat worden in de toekomst.

De invulling van deze bezuiniging en wat dit in de praktijk concreet betekent voor baliefunctie van de VVV dient nader uitgewerkt te worden.

Bezuiniging op baliefunctie en taken:
€ 37.000: geen apart promotiebudget 'Bergen op Zoom'. (geen Citymaps, Best of BoZ, diverse fiets- en wandelroutes, campagnes Zeeland en Vlaanderen).
€ 103.000: +/-1,5 FTE minder (vaste formatie). Gevolg: stoppen balie of versoberen van de baliefunctie met aangepaste openingstijden, fysieke gastheerschap neemt af.
€ 10.000: stelpost kapitaallasten (structurele besparing).

Samen prioriteren
In totaal hebben 1.572 inwoners via de vragenlijst gereageerd op de vraag of het een goed idee is om op de uitgaven voor de VVV te bezuinigingen door te stoppen met de baliefunctie. 51% heeft aangegeven het een goed idee te vinden. 26% ondersteunt het idee maar ziet liever een mindere bezuiniging. 20% vindt de bezuiniging onaccaptabel.

Cultuur en erfgoed

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen Cultuur	€ 67.000	€ 67.000	€ 67.000	€ 67.000
Taken/voorzieningen Erfgoed	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 25.000
Personeel	€	€	€	€
Totaal	€ 92.000	€ 92.000	€ 92.000	€ 92.000

Toelichting – maatschappelijk effect
In het focusakkoord is aangegeven:
Er is een basisaanbod aan kunst en cultuur en passende faciliteiten. De uitvoering wordt beperkt tot de wettelijke taak of het niveau landelijk gemiddelde.

- Bereik met dit culturele aanbod sociaal-maatschappelijke effecten. Het cultuurnetwerk moet de komende jaren op een versoberde en doelmatigere wijze primair een bijdrage leveren aan de woonaantrekkelijkheid van de gemeente, educatie en een gezonde samenleving en secundair aan een levendige binnenstad en het behouden/ vergroten van werkgelegenheid en de economische leefbaarheid.
- Efficiëntere inzet van middelen om het 'veld' op een sobere en doelmatige manier te ondersteunen. Stuur op kostendekkendheid. Heroverweeg de rol van de gemeente ten aanzien van de vrijetijdseconomie, richt je op de wettelijke taak en kijk wat het maatschappelijk veld aan taken kan overnemen. Versober de ambities en pas investeringen daarop aan. Maak business cases voor het op afstand zetten van culturele voorzieningen, alsmede voor het afstoten en optimaliseren van vastgoed.
- Beoordeel het aanbod van culturele en sportieve voorzieningen vanuit regionaal perspectief. Bevorder samenwerking tussen verenigingen teneinde subsidiestromen te verminderen.

Cultuur
In de begroting zijn subsidiegelden opgenomen ter stimulering van het cultureel veld. Door middel van subsidies wordt getracht diverse doelstellingen te realiseren op het gebied van kunst en cultuur, toerisme en recreatie en leefbaarheid. Een deel van de subsidiegelden wordt besteed als basissubsidie met als doel het stimuleren van het verenigingsleven, ten behoeve van het in stand houden en bevorderen van de voedingsbodem voor talent, het aanjagen van creativiteit, innovatie en kennisdeling en het bevorderen van de sociale cohesie in de wijken (samen leven, samen doen). Het andere deel wordt ingezet in de vorm van een culturele activiteitensubsidie. Deze subsidie wordt verstrekt voor de organisatie van onderscheidende activiteiten, evenementen en projecten. Deze activiteiten moeten een bijdrage leveren aan de beoogde maatschappelijk effecten en uiting geven aan het cultuurbeleid, met als doel het verbinden van kunst en cultuur met de samenleving, het tonen van (onderscheidende) cultuuruitingen en het stimuleren van cultureel ondernemerschap,

Een analyse van de gelden laat zien dat een aantal subsidies niet meer wordt verstrekt of dat op enkele posten 'te veel' wordt begroot. Het schrappen/afschalen van deze budgetten levert een structurele bezuiniging op van circa € 67.000. Het betreft budget wat niet wordt ingezet om de beleidsdoelstellingen te realiseren en wat geen consequenties heeft voor 'het veld'. Met andere woorden, op dit budget kan bezuinigd worden zonder dat het verenigingsleven wordt geraakt.

Erfgoed
Betreft erfgoed zijn in de begroting subsidiegelden opgenomen onder de noemer 'Instandhouding Gebouwd Erfgoed' (ISV-gelden). Deze taak is autonoom ingesteld om eigenaren van gemeentelijke monumenten en huizen binnen het beschermd stadsgezicht te ondersteunen bij de (vaak duurdere) instandhoudingskosten van hun huis. Enerzijds is deze regeling bedoeld om voor monumenteneigenaren de drempel te verlagen om kwalitatieve ingrepen te doen, anderzijds is dit voor de gemeente een weg om adviezen te verstrekken om de waarden van monumenten te behouden. Dit is immers wettelijk verplicht (instandhoudingsplicht).
Echter, op basis van de cijfers kan worden geconcludeerd dat de zogenaamde subsidiepot nooit volledig wordt gebruikt. Conclusie is dat een deel van de ISV-gelden bestemd voor subsidies permanent bezuinigd kan worden. Dit houdt in dat er in theorie minder subsidies verstrekt zullen worden of geen grote restauratieprojecten ondersteund worden, maar in de praktijk zal er geen maatschappelijk effect zijn.

Risicomatrix

Voor programma 3 zijn een tweetal risicomatrixen opgesteld, één voor economie en één voor vrijetijds economie.

Risicomatrix programma 3 Economie en werkgelegenheid, vrijetijdseconomie en onderwijs – onderdeel economie					
Risico-onderdelen	Risico	Risico-omschrijving	Effect	Beheersmaatregel	Verantwoordelijke
1. Realiseren maatschappelijke effecten	Hoog	1.Dit staat op gespannen voet met het vergroten en behouden van werkgelegenheid en aantrekken van bedrijven gericht op agrofood en biobased, zoals geformuleerd in het focusakkoord Bij bedrijven met huisvestingsvraagstukken in de gemeente Bergen op Zoom, staat onze gemeente minder op het netvlies bij bedrijven 2.We zijn minder vertegenwoordigd bij regionale afstemming mbt ontwikkelen bedrijventerreinen en economische samenwerkingsverbanden 3. Bedrijvenacquisitie wordt op laag pitje gezet; vestigingsklimaat voor bedrijven in Bergen op Zoom verslechtert 4. We kunnen in mindere mate sparringpartner zijn voor het bedrijfsleven in crisissituaties (bv. casus Philip Morris of Corona)	1. Er vinden minder gezamenlijke duurzame economische investeringen plaats 2. Er worden geen nieuwe bedrijventerreinen ontwikkeld 4. Minder (lokale) economische stimulering en het vermarkten van de stad	Het gezamenlijk intern bepalen van een nieuwe economische realiteit en onze nieuwe rol en positie naar externe partners duidelijk maken.	Resultaatmanager W&R
2. Politiek-bestuurlijk en draagvlak	Hoog	Partijen zijn en voelen zich minder /niet betrokken bij het gevoerde economische beleid. Het realiseren van de gezamenlijke agenda wat betreft ondernemen, arbeidsmarkt, onderwijs, duurzaamheidsdoelstellingen wordt bemoeilijkt.	Gemeente behaalt haar beleidsdoelstellingen niet	Investeren in de verbindingen met partners/politiek/bestuur naar wat bindt en hierin een gezamenlijke agenda voeren.	Resultaatmanager W&R
3. Imago gemeente	Hoog	1.Het verschralen van de dienstverlening naar niveau 'basis' voor ondernemend Bergen op Zoom. 2. Onduidelijk economisch profiel van de gemeente 3. De "rode loper aanpak" voor (nieuwe) ondernemers verschraalt. 4. Gemeente is geen natuurlijke partner meer in allerlei economische (samenwerking) trajecten 5. De gemeente Bergen op Zoom ondervindt imagoschade in economisch samenwerkend West-Brabant	1.Investeerders en ondernemers kiezen niet voor Bergen op Zoom 2. Bergen op Zoom gaat niet voor het predicaat 'ondernemers- vriendelijke gemeente' 3. Imagoschade gemeente bij diverse publieke en private partners	De verwachtingen aan de voorkant van het proces naar ondernemers en samenwerkingspartners duidelijk aangeven	Resultaatmanager W&R
4. Algemene en externe omgeving	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt

5. Veiligheid	Middel	We voeren minder gesprekken met partners parkmanagement / KVO (Keurmerk Veilig Ondernemen) tbv bedrijventerreinen. De ontwikkeling en uitvoering van een gezamenlijke agenda om te komen tot duurzame , energieneutrale bedrijventerreinen wordt beïnvloed in kwaliteit en tempo.	1.Grotere kans op verloedering bedrijventerreinen 2.Gemeente heeft minder grip op de bedrijventerreinen 3. Kans op toename ondermijnende criminaliteit	Bedrijventerreinen wijzen op de mogelijkheden van de Wet Bedrijveninvesteringszones (BIZ);	Resultaatmanager W&R
6. Financiën (zie algemene risico's)	Middel	1. Minder inkomsten uit grondverkoop bedrijventerreinen 2. Er wordt minder inzet gepleegd om in te spelen op diverse subsidietrajecten zoals Regiodeal	1.Minder aandacht voor behoud / groei werkgelegenheid door o.a. minder bedrijfsbezoeken 2. Aantrekken van de gewenste bedrijven gaat 'trager' 3. Kansrijke initiatieven bedrijfsleven lopen subsidiemiddelen mis doordat gemeente geen verbindende partner meer is in subsidietrajecten (zie bv. Stimuleringsregeling Biobased Economy voor bedrijven met provinciaal geld)	De raad besluit tot verkopen van bedrijventerrein(en), onder voorwaarden, aan private partij (ontwikkelaar) De verwachtingen aan de voorkant van het proces naar ondernemers en samenwerkingspartners aangeven	Resultaatmanager W&R
7. Juridisch	Laag	Diverse samenwerkingsconstructies beoordelen op consequenties afbouw relatie	Inzet ambtelijke capaciteit op juridische afbouw relaties	Het gezamenlijk intern bepalen van een nieuwe economische realiteit en onze nieuwe rol en positie naar externe partners duidelijk maken.	Resultaatmanager W&R
8. Planning	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
9. Kwaliteit uitvoering	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
10. Capaciteit organisatie en samenwerking partners	Hoog	1. Bestaande samenwerking met diverse samenwerkingspartners (privaat en publiek) komt onder druk te staan 2. Door Economische Zaken te beperken tot de 'wettelijke taak' wordt de deelname in diverse samenwerkingsverbanden afgeschaald. 3. Er ontstaat spanning in de relatie tussen bestuur en ambtelijk apparaat doordat bestuurlijke 'wensen' op economisch gebied niet in lijn zijn met beschikbare capaciteit die immers is ingericht op 'de wettelijke taak' op EZ-gebied	Er is geen flexibele ruimte aanwezig voor adhoc werkzaamheden	Frequent overleg over activiteiten en prioriteiten; keuzes maken	Resultaatmanager W&R

Risicomatrix programma 3 Economie en werkgelegenheid, vrijetijdseconomie en onderwijs – onderdeel vrijetijdseconomie					
Risico-onderdelen	Risico	Risico-omschrijving	Effect	Beheersmaatregel	Verantwoordelijke
1. Realiseren maatschappelijke effecten	Hoog	Een bezuiniging doorzetten met exacte bedragen zonder dat inzichtelijk is welke maatschappelijke en economische consequenties dat heeft met betrekking tot taak, aanbod en organisatie is risicovol	Onbeheersbare ontwikkelingen, die contraproductief zijn met betrekking tot de doelstellingen en voorwaarden van het focusakkoord en ernstig afbreuk kunnen doen aan aspecten als gezondheid, leefbaarheid, kwaliteit en woonaantrekkelijkheid van de gemeente. Concreet zou dit tot gevolg kunnen hebben dat voorzieningen/organisaties verdwijnen, het aanbod verder verschraalt tot mogelijk een niet wenselijk niveau. Temeer omdat de verwachting is dat de markt of het maatschappelijk veld dit verlies niet of nauwelijks zal kunnen ondervangen.	Heldere businesscases formuleren en politiek bestuurlijke afstemmingen tussen college en raad Communiceren waarom de subsidie/ financiële ondersteuning niet meer worden verstrekt.	Raad, college en management
2. Politiek-bestuurlijk en draagvlak	Hoog	Door impopulaire maatregelen ontstaat minder draagvlak bij de raad voor haar eigen Focusakkoord en tegenstrijdigheden in het akkoord zelf zijn risicovol met betrekking tot de keuzes die gemaakt gaan worden.	Er is een kans met betrekking tot cherrypicking, zeker met betrekking tot niet wettelijke taken Het is op onderdelen onduidelijkheid welke richting we op willen en de uit te voeren opdrachten die nodig zijn om maatregelen te effectueren.	Een eenduidige integrale bestuurlijke koers met betrekking tot koers die ook als zodanig verdedigd wordt. Heldere businesscases formuleren en politiek bestuurlijke afstemmingen tussen college en raad	College en management
3. Imago gemeente	Hoog	De ingrepen die nu gedaan worden grijpen in op de verwachting van bewoners en bezoeker met betrekking tot de aard en het dienstenpakket Gemeente is niet langer de solide partner waar organisaties op kunnen terugvallen voor (financiële) ondersteuning.	Onduidelijkheid wat wel en niet verwacht wordt. Op termijn kan een negatiever imago van de gemeente leiden tot een minder aantrekkelijk vestigingsklimaat.	Duidelijk communiceren over het wat en waarom. Communiceren waarom de subsidie/financiële ondersteuning niet meer worden verstrekt en de betreffende rolzuiverheid van partijen (is het onze taak). Eventueel aandragen externe financieringsmogelijkheden.	College en Management
4. Algemene en externe omgeving	NvT				
5. Veiligheid	NvT				
6. Financiën (zie algemene risico's)	Gemiddeld	Niet realiseren bezuiniging(en)	Door langere doorlooptijden van de businesscases worden taakstellingen niet tijdig gerealiseerd. Hierdoor wordt de doelstelling om de schuldenlast te verminderen niet tijdig gerealiseerd.	Doen van realistische voorstellen m.b.t. planning en hoogte van bedragen.	Management en verantwoordelijk ambtenaar

7. Juridisch	Laag	Het effectueren van de voorgestelde bezuinigingsmaatregelen vraagt om nadere besluitvorming door het college om beleidsregels aan te passen.	Wanneer het college besluit de bezuinigingsmaatregel in te willen zetten wordt een collegevoorstel voorbereid.	Gedegen besluitvorming en zicht op de consequenties.	College en management.
8. Planning	Hoog	Doorlooptijden i.v.m. realisatie bezuinigingen 2021 staan onder extreme druk. Verzelfstandigingsprocessen duren vanwege personele vraagstukken vaak langer dan de financiële planning nu toelaat.	Door bezuinigingen naar voren te halen in planning bestaat de kans dat taakstellingen niet worden gerealiseerd omdat doorlooptijden te krap zijn/worden.	Doen van realistische voorstellen m.b.t. planning om verwachtingen te managen.	College en management
9. Kwaliteit uitvoering	Laag	Takendiscussie is gevoerd en daarmee richting gegeven aan Focusakkoord.			
10. Capaciteit organisatie en samenwerking partners	Hoog	1 Door de bezuinigingen op het personeel is de capaciteit zeer beperkt t.o.v. een omvangrijke opdracht, hiermee staat de kwaliteit onder druk. Er zijn nog geen keuzes gemaakt van taken die kunnen komen te vervallen, vanuit de Corona Crisis is er meerwerk. 2 De personele consequenties zijn fors. 3. Onvoldoende of vaag communiceren over rolafspraken en verantwoordelijkheden.	1 Niet aan alle vragen vanuit het bestuur kan voldaan worden. Daarnaast kunnen sommige taken niet meer worden uitgevoerd. 2 Onzorgvuldigheid met alle juridische en financiële consequenties van dien. 3. Onduidelijkheid ten aanzien van wederzijdse verwachtingen	1 Duidelijke keuzes t.a.v. welke taken wel en welke taken niet. Duidelijke rolafspraken. Heldere beleidsafspraken met partners over gewenst effect, aanbod en financiën o.b.v. smart indicatoren en/of kengetallen. Daar waar nodig extra capaciteit aantrekken. 2. Planmatige regie op het personeelsdeel van de bezuinigingsopdracht 3. Heldere communicatie. Organisaties zullen zelf op zoek moeten naar alternatieve financiering/ moeten samenwerken/inkrimpen/ andere of meer inkomsten gaan genereren.	College en management

4.4 Programma 4 Woon- en Leefomgeving (fysiek domein)

Inleiding

Hieronder is een totaal overzicht gegeven van de ombuigingen op programma 4.

€ x 1.000	**Opdracht**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Taken programma 4	**750**				
Ombuigingen 1ste begrotingswijziging		50	290	343	489
Ombuigingen 2de uitwerking Focusakkoord					
Parkeren: verminderen betalen met munten			30	30	30
Vastgoed - incidentele verkopen		318	846		
Vastgoed - structurele exploitatiekosten			233	233	233
BC uitbesteden onderhoud openbare ruimte				100	100
Totaal ombuiging		***368***	***1.399***	***706***	***852***
		49%	***187%***	***94%***	***114%***

Uitwerking 1ste begrotingswijziging 2021

In de inleiding is aangegeven dat inzicht wordt gegeven in de ombuigingen welke zijn aangedragen bij de 1ste begrotingswijziging.

a. De volgende ombuigingen zijn direct gerealiseerd. Over eventuele over- en onderschrijdingen wordt via de reguliere P&C cyclus gerapporteerd.
- IBOR, hertenkamp;
- Parkeren overigen.

b. Ombuigingen waarmee de gemeenteraad niet kon instemmen en welke niet meer opnieuw worden voorgelegd zijn:
- IBOR (inclusief indexering)

Toelichting:
In de 1ste begrotingswijziging was voorgesteld om structureel € 388.000 op IBOR te bezuinigen (inclusief hertenkamp). De gemeenteraad heeft destijds het voorstel niet overgenomen. In de vragenlijst vanuit samen prioriteren is aan de inwoners de vraag voorgelegd wat zij vinden van een besparing op het onderhoud van de openbare ruimte. 72% heeft aangegeven dat zij niet akkoord zijn met een bezuiniging op IBOR. 23% vindt dat er wel op bezuinigd mag worden maar niet in de omvang zoals voorgesteld. Mede ingegeven door deze uitkomsten en ook in acht nemend dat goed onderhoud aan de openbare ruimte belangrijk is voor onze gemeente is deze ombuiging niet opnieuw opgenomen in de 2de uitwerking van het focusakkoord.

c. Ombuigingen welke een nadere uitwerking vragen
De ombuigingen welke een nadere uitwerking vragen zijn hieronder afzonderlijk opgenomen. Telkens wordt de stand van zaken weergegeven, waarbij aandacht is voor het tijdig realiseren van de ombuiging en/of de ombuiging financieel gehaald gaat worden.

Grondexploitatie

Voorgenomen ombuiging

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	€ 0	€ 90.000	€ 90.000	€ 236.000
Personeel	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal	€ 0	€ 90.000	€ 90.000	€ 236.000

Stand van zaken:
In het focusakkoord is het volgende opgenomen:

- Inkomsten vergroten door versnelde invulling van woningbouwlocaties, incl. aandacht sociale huur
- Opzetten stedelijke programmering. Meer woningbouw claimen bij provincie en rijk om aantrekkingskracht als woonstad te vergroten. Meer inwoners, meer inkomsten, meer economische leefbaarheid. Versnellen en verhogen woningbouwprogramma.
- Realiseren goed werkende woningmarkt, binnenstedelijk transformeren met korte procedures
- Weten wat er speelt op de woningmarkt
- Voldoende woningen voor alle doelgroepen in gemeente en regio Bergen op Zoom (vraag en aanbod sluiten op elkaar aan, ook gelet op de langere termijn)
- Een gevarieerd en onderscheidend woningaanbod
- Een flexibel woningbouwprogramma

Er is onderzocht of gronden die nu nog niet in exploitatie zijn genomen (Materiële vaste activa, afgekort MVA) vervroegd in exploitatie kunnen worden genomen. Alleen bij Terpen 2 wordt een positief exploitatieresultaat verwacht. Alvorens we de grondexploitatie Terpen 2 kunnen openen, wordt dit voorjaar gewerkt aan een raadsvoorstel om in plaats van in 2023 (zoals eerst voorzien) al in 2021 een raadsbesluit te nemen op basis waarvan we de grondexploitatie in 2021 binnen de financiële kaders kunnen openen. De consequentie daarvan is dat de boekwaarde in 2021 uit de MVA gaat en dat er daardoor op 1 januari 2022 geen boekwaarde meer voor is opgenomen. Vanaf 2022 worden

de rentelasten dan jaarlijks aan de grondexploitatie toegerekend (€ 90.000). Dan dient ook de risicoblokkering voor de grondexploitaties binnen de algemene reserve aangepast te worden. Vanwege het in exploitatie van Terpen 2 dient deze met € 760.000 te worden verhoogd in 2021 en 2022. Vooralsnog is de planning om het raadsvoorstel voor het vaststellen en openen van de grondexploitatie Terpen 2 uiterlijk in mei 2021 aan de raad voor te stellen. De planning ten aanzien van Wal 2 is om deze uiterlijk in 2023 in exploitatie te nemen waardoor het rente-effect van de MVA op de exploitatie van Wal 2 uiterlijk vanaf 2024 kan worden geeffectueerd.

Bijstelling ombuiging
Op dit moment is er geen aanleiding om de ombuiging bij te stellen.

Parkeeropbrengsten

Voorgenomen ombuiging

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	€ 0	€ PM	€ PM	€ PM
Personeel	€ 0	€ PM	€ PM	€ PM
Totaal	€ 0	€ PM	€ PM	€ PM

Stand van zaken
De straat en parkeergarage parkeertarieven indexatie loopt volgens afspraak 1x per 4 jaar (het jaar na de verkiezingen). De vergunningen lopen jaarlijks. Dan indexeren wij de parkeertarieven met de indexatie van de afgelopen 2 jaar en de toekomstige 2 jaar. Omdat we met munten kunnen betalen zijn bedragen per 0,10 cent nodig, vandaar ook de indexatie per 4 jaar. Per 1 januari 2019 zijn dus de tarieven geïndexeerd verhoogd. Om de begroting van de gemeente sluitend te krijgen voor 2020 zijn per 1 januari 2020 de straat en garage parkeertarieven over de hele lijn extra verhoogd met 0,20 cent. De geraamde extra opbrengst bedroeg € 350.000. Op basis van de maanden januari en februari 2020 bleek dat deze geraamde opbrengst zeker in lijn der verwachtingen lag, echter zorgde Covid-19 ervoor dat de geraamde extra opbrengst niet gehaald kon worden. In 2020 is het financieel resultaat van parkeeropbrengsten € 937.000 negatief geweest. Voor dit jaar stevenen wij af ook af op een minder opbrengst, de hoogte daarvan is op dit moment nog moeilijk in te schatten. Over de maanden januari en februari 2021 is het resultaat ten opzichte van 2020 al € 400.000 minder opbrengsten. Of het Rijk ook in 2021 compenseert is nog niet bekend.

Met de extra verhoging van de parkeertarieven per 1 januari 2020 zijn wij als gemeente al, in vergelijking met Roosendaal en andere gelijkwaardige gemeenten, aan de hoge kant komen te zitten met de parkeertarieven. Prijselasticiteit zorgt ervoor dat nog meer verhogen het aantal parkeerders, dus de opbrengsten, lager gaan uitvallen. Kortom: Het advies blijft om de tarieven nu zo houden, om de concurrentie met de omgeving en gelijkwaardige steden te behouden. Daarbij is het definitieve resultaat van de € 0,20 verhoging door Covid-19 niet bekend.

Overweging om toch de tarieven te verhogen met 0,10 of 0,20 cent per uur gaat in de verwachting weinig extra opbrengsten genereren. Gevolg is dat het aantal parkeerders gaat afnemen, klanten de stad gaan mijden of met de fiets gaan komen. De hoogte van de parkeertarieven staan op een wankel evenwicht nu in verhouding tot de opbrengsten. Vanuit de inhoud zitten we nu op een optimum qua tarief.

In het focusakkoord is aangegeven dat gezocht moet worden naar mogelijke areaal uitbreiding van het gereguleerd parkeergebied. Hierbij zijn de Boulevard en de Bergse Heide als voorbeelden genoemd om te onderzoeken. Deze onderzoeken zijn uitgevoerd in de vorm van een tweetal businesscases, namelijk voor de Boulevard en voor de Bergse Heide. Deze businesscases zijn uitgewerkt in vijf sporen, namelijk verkeers- en parkeerkundig, financieel, juridisch, organisatorisch en communicatief spoor. In een separate brief heeft u deze businesscases ontvangen.

Slot conclusie uit de businesscases is dat het advies negatief is om parkeerregulering in te voeren op de Boulevard en positief is om samen met de omgeving te bekijken of parkeerregulering een oplossing is voor de parkeerproblematiek op de Bergse Heide. Beide locaties leveren per saldo geen financieel voordeel op. Voor de uitwerking van de 3e begrotingswijziging beschouwen wij nog andere locaties voor mogelijkheden van parkeerregulering. Locaties waar bijvoorbeeld naar gekeken gaat worden zijn Balsedreef, Fort de Roovere en camperplaatsen aan de Boulevard.

Aangaande overige ideeën om extra financieel voordeel te behalen op het product parkeren kan het betalen met munten op straat en in de parkeergarage nog ingebracht worden. Op straat gaat het om 17 van 140 parkeerautomaten en in de parkeergarages om 2 parkeerautomaten. Hiermee was een jaarbedrag van € 37.500 gemoeid in 2020. De jaarlijkse indexatie van dit bedrag ligt rond de 10%, omdat deze afhandeling veel arbeid vraagt bij een afnemend aandeel. Op basis van de resultaten van 2019 en 2020 blijkt dat een kleine 5% van de parkerende klanten op straat nog betaald met munten. In de parkeergarages ligt dit percentage tussen de 15% en 20%. Op straat wordt nauwelijks nog met munten betaald, onder andere door Tap&Go en mobiele parkeerapps. In de parkeergarages dient het nog een doel. Voorstel is het op straat het betalen met munten te laten vervallen. Hiermee kan circa € 30.000 bespaard worden.

Bijstelling ombuiging

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	€ 0	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000
Personeel	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal	€ 0	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000

Scenario's toekomst Parkeerbeheer Bergen op Zoom BV

Voorgenomen ombuiging

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	€ PM	€ PM	€ PM	€ PM
Personeel	€ PM	€ PM	€ PM	€ PM
Totaal	€ PM	€ PM	€ PM	€ PM

Stand van zaken
In het kader van het onderzoek naar een integrale handhavingsorganisatie (programma 1 focusakkoord) wordt Parkeerbeheer Bergen op Zoom BV betrokken bij dit onderzoek, aangezien zij onderdeel vormen van onze handhaving in Bergen op Zoom. De uitkomst van dit onderzoek wordt dit najaar verwacht en de governance van Parkeerbeheer wordt hierbij meegenomen.

Aangaande de parkeergarages is de keuze gemaakt om scenario 2 verder uit te gaan werken, te weten: Parkeergarages onderbrengen bij de 100% eigendoms BV Parkeerbeheer Bergen op Zoom (naar voorbeeld Roosendaal). Om hier uitvoering aan te geven is een plan van aanpak opgesteld. De stappen in dit plan van aanpak zijn in het kort:

- Opstellen demarcatielijst parkeergarages (2e kwartaal 2021)
- Op basis van demarcatielijst opstellen huurcontracten parkeergarages (3e kwartaal 2021)
- Bijstellen begroting gemeente 2022 voor product parkeren (4e kwartaal)
- Ingaan huurovereenkomst pre 01-01-2022
- In 2022 verkoop onderzoeken en mogelijke voorbereiden, zodat per 01-01-2023 de parkeergarages mogelijk verkocht zijn.

Bijstelling ombuiging
Op dit moment is er geen aanleiding om de ombuiging bij te stellen.

2de uitwerking Focusakkoord

Met de tweede uitwerking van het Focusakkoord stellen wij u diverse ombuigingen voor. Deze ombuigingen zijn enerzijds ombuigingen die het college bij de 1ste begrotingswijziging 2021 heeft aangedragen en anderzijds nieuwe ombuigingen.

Vastgoed

	2021	2022	2023	2024
Verkoop/boekwinst	€ 317.500	€ 845.700	€ 0	€ 0
Exploitatie	€ 0	€ 233.100	€ 233.100	€ 233.100
Personeel	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal	€ 317.500	€ 1.078.800	€ 233.100	€ 233.100

Toelichting – maatschappelijk effect
Voor de tweede begrotingswijziging wordt voorgesteld om een besluit te nemen om 16 objecten verhandelbaar te verklaren. Na de besluitvorming wordt er gestart met voorbereidende werkzaamheden om deze te verkopen of af te stoten. Voor 9 eerder voorgestelde objecten (bij 1ste begrotingswijziging) is een goed inzicht in de financiële

consequenties, voor 7 toegevoegde objecten is dit nog niet bekend (nnb). Voor de betreffende objecten dient eerst nog een onafhankelijke taxatie uitgevoerd te worden door een externe taxateur.

In november 2020 is aan de gemeenteraad een methode gepresenteerd ter ondersteuning van het al dan niet afstoten van gemeentelijk vastgoed. Tijdens deze beeldvormende bijeenkomst is feedback gegeven door raads- en burgerleden. Door de aangenomen motie “stop verkopen gemeentelijk vastgoed” is er vooralsnog geen uitvoering gegeven aan werkzaamheden om het mogelijk te maken vastgoed te verkopen / af te stoten. Wel zijn een aantal panden getaxeerd en is er nog steeds interesse uit de markt. Door de uitslag van de enquête “samen prioriteren” is beter inzicht ontstaan in het draagvlak onder inwoners van de gemeente om vastgoed te verkopen / af te stoten. Op 23 maart 2021 zijn de uitkomsten gepresenteerd en toegelicht. Vervolgens is op objectniveau verder opheldering gegeven aan de hand van het voorleggen van kaders die bij verkoop of afstoten gesteld (kunnen) worden.

Aan de hand van de door raads- en burgerleden gegeven feedback, aangedragen punten in de motie, uitslag uit de enquête en voorgelegde (richting gevende) kaders is 29 maart 2021 een plan van aanpak uitgewerkt waarin wordt voorgesteld om met 16 objecten te starten met werkzaamheden om het mogelijk te maken dat deze binnen een periode van ca 36 maanden verkocht / af gestoten kunnen worden. Om dit op zorgvuldige wijze uit te voeren wordt per object nog een gedetailleerd plan van aanpak opgesteld.

In de in de tabel opgenomen bedragen bij “verkoop/boekwinst” zijn inclusief de mogelijke boekwaarden van de panden. De panden welke naar verwachting in 2021 worden verkocht hebben geen boekwaarde. Bij de panden die naar verwachting in 2022 worden verkocht is de boekwaarde € 259.000. Naast het positieve effect van de verkoop van de panden voor de exploitatie heeft de verkoop ook een positief effect op onze schuldenlast. Door de verkoop van de panden wordt een bedrag van in totaal € 1.422.200 ontvangen.

Uitwerking business case uitbesteden onderhoud openbare ruimte

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	€ 0	€ 0	€ 100.000	€ 100.000
Personeel	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal	€ 0	€ 0	€ 100.000	€ 100.000

Toelichting – maatschappelijk effect

De werkzaamheden rond het opstellen van de business case “Uitbesteden onderhoud openbare ruimte” zijn in volle gang. Op basis van een eerste analyse blijkt dat de taken die in uitvoering zijn bij de gemeentelijke buitendienst kosten efficiënt en effectief worden uitgevoerd. Ondanks deze constatering wordt ingezet op een verdere professionalisering/optimalisatie van de eigen buitendienst. Daarnaast zal worden ingezet op het verder uitbouwen van de intergemeentelijke samenwerking waarmee middels schaalvergroting mogelijk voordelen te behalen zijn. Gelijktijdig zal ook een eerste meer oriënterend onderzoek worden opgestart naar de mogelijkheden om te komen tot het oprichten van een Overheids BV Brabantse Wal +. Door de ingeslagen richting, te starten met de optimalisatie van de eigen dienst wordt een beperkte besparing mogelijk van

€ 100.000 met ingang van het jaar 2023. Overige besparingen zijn pas in beeld te brengen als daadwerkelijk blijkt dat verder gaande intergemeentelijke samenwerking en het oprichten van een Overheids BV Brabantse Wal + kan rekenen op voldoende draagvlak bij potentiële partners.

Bij de verder optimalisatie van de uitvoering van het onderhoud aan de openbare ruimte zal nauwelijks sprake zijn van een maatschappelijk effect omdat hiermee geen verandering optreedt aan de met de gemeenteraad afgesproken beeldkwaliteit.

Risicomatrix

Voor programma 3 zijn een drietal risicomatrixen opgesteld.

Risicomatrix programma 4 Woon- en leefomgeving (fysiek domein onderdeel grondexploitatie Terpen 2)					
Risico-onderdelen	Risico	Risico-omschrijving	Effect	Beheersmaatregel	Verantwoordelijke
1. Realiseren maatschappelijke effecten	Laag				
2. Politiek-bestuurlijk en draagvlak	Gemiddeld				
3. Imago gemeente	Laag				
4. Algemene en externe omgeving	Gemiddeld				
5. Veiligheid	Nvt				
6. Financiën (zie algemene risico's)	Gemiddeld				
7. Juridisch	Gemiddeld				
8. Planning	Gemiddeld				
9. Kwaliteit uitvoering	Laag				
10. Capaciteit organisatie en samenwerking partners	Hoog	Onvoldoende ambtelijke capaciteit voor RO en vergunningen.	Vertraging bij gronduitgifte en afgifte vergunningen.	Sturen op tijdige invulling vacatures/ inhuur.	College, ambtelijk opdrachtgever en projectleider.

Risicomatrix programma 4 Woon- en leefomgeving (fysiek domein onderdeel verkoop vastgoed)					
Risico-onderdelen	Risico	Risico-omschrijving	Effect	Beheersmaatregel	Verantwoordelijke
1. Realiseren maatschappelijke effecten	Hoog	Als wij geen eigenaar meer zijn van deze panden, kan het zijn dat de gewenste maatschappelijke effecten komen te vervallen	De maatschappelijke effecten vinden dan niet meer op dezelfde wijze plaats of moeten verhuizen of moeten anders ingevuld gaan worden in overleg met de nieuwe eigenaar.	Gezamenlijk kijken naar een (kleinere, goedkopere) andere geschikte locatie. Gebruikers voor verkoop een huurcontract aanbieden. Specifieke voorwaarden opnemen bij afstoten of verkoop	Huurder / Gebruiker samen met de clusters W&L en W&R.
2. Politiek-bestuurlijk en draagvlak	Middel	Er is politiek minder stevig draagvlak voor de verkoop van sommige panden, maar is in overeenstemming met uitvoering focusakkoord.	Politiek blokkeert / vertraagd om over te gaan tot uitvoering van afstoten of verkopen van vastgoed.	Politiek draagvlak versterken. In plan van aanpak invulling geven aan zorgvuldigheid en meenemen input uit moties en opbrengst enquête Samen Prioriteren	College van B&W.
3. Imago gemeente	Middel	Verslechtering imago. Inwoners kunnen gaan zeggen dat de gemeente zich onvoldoende bewust is van mogelijk negatieve effecten die zij zien.	Onvrede vanuit gebruikers / huurders. Huurders en gebruikers maken bezwaar tegen de verkoop wat negatief afstraalt op de gemeente.	Communiceren naar de gebruikers en huurders. Luisteren naar zorgpunten en zo mogelijk inpassen in uitvoering van afstoten en verkopen.	Clusters W&L en W&R.
4. Algemene en externe omgeving	N.v.t.				
5. Veiligheid	N.v.t.				
6. Financiën (zie algemene risico's)	Middel	Risico is dat de verkoop van niet courant vastgoed moeilijk zal zijn en daarom verwachten we voor die objecten geen hoge verkoopopbrengst.	Minder opbrengst, maar aangezien veel van deze panden geen boekwaarde meer hebben is de opbrengst gelijk een verlaging van de schuldenlast.	Goed bekijken hoe je op een zo gunstig mogelijke manier het object in de verkoop zet en niet verkopen onder de taxatiewaarde.	Cluster W&L
7. Juridisch	Middel	Huurders kunnen het niet eens zijn met de verkoop.	Huurders zullen bezwaar willen maken.	Rekening houden met mogelijke extra juridische ondersteuning.	Cluster W&L
8. Planning	Hoog	Aangezien sommige panden niet courant zijn, kan het zijn dat ze op korte termijn niet verkocht worden. De financiële doelstelling is per boekjaar weergegeven. Dit type trajecten om gemeentelijk vastgoed af te stoten kan langer duren.	Bij vertraging wordt mogelijk financiële doelstelling pas later behaald, in een volgend boekjaar.	Zorgen dat de panden snel en met de juiste media aandacht verkocht worden. Externe makelaars inzetten.	Cluster W&L en Wethouder(s)
9. Kwaliteit uitvoering	N.v.t.				

10. Capaciteit organisatie en samenwerking partners	Hoog	Kopers hebben vaak een andere bestemming nodig dan het object heeft. Hiervoor ontbreekt de ambtelijke capaciteit, om dit te realiseren.	Ambtelijk is er geen capaciteit om herbestemmingen planologisch mogelijk te maken.	De benodigde capaciteit vooraf inschatten en waar noodzakelijk bijsturen op benodigde capaciteit. Momenteel is er een zeer groot te kort aan capaciteit van RO collega's en de arbeidsmarkt is zeer slecht voor de gemeente. Personeel / inhuur is niet te vinden. We kunnen er voor kiezen (situationeel) om niet voorafgaand aan verkoop tot herbestemming over te gaan om tijdswinst te boeken. We moeten goed afwegen (per situatie/object) of eventuele herbestemming bijdraagt aan de verkoop opbrengst of dat dit proces vooral meer tijd kost en niet per se meer geld oplevert.	Cluster W&L

Risicomatrix programma 4 Woon- en leefomgeving (fysiek domein parkeren)					
Risico-onderdelen	Risico	Risico-omschrijving	Effect	Beheersmaatregel	Verantwoordelijke
1. Realiseren maatschappelijke effecten	1.Hoog 2. Neutraal	1. Verhogen van de parkeertarieven heeft negatief effect op aantrekkelijkheid stad. 2. Stoppen met muntgeld op straat maakt betalen voor “buitenlanders” lastiger	1. Minder bezoekers in de binnenstad, uiteindelijk leegstand 2. Buitenlandse gasten betalen nog munten en Duitse betaalpassen worden niet geaccepteerd. creditcards wel.	1. Tarieven niet verhogen en zo laten als ze nu zijn. 2. Parkeerbeheer duidelijk laten communiceren dat betalen met munten in de P-garages kan en op straat met creditcard	1. Gemeenteraad 2. Cluster Wonen & Leven (Parkeerbeheer)
2. Politiek-bestuurlijk en draagvlak	Neutraal				
3. Imago gemeente	Hoog	Verhoging parkeertarieven: Extreem hoge, uit de pas lopende parkeertarieven zorgen voor negatief imago van de stad.	Minder bezoekers in de binnenstad, uiteindelijk leegstand.	Tarieven niet verhogen en zo laten als ze nu zijn.	Gemeenteraad.
4. Algemene en externe omgeving	N.v.t.				
5. Veiligheid	N.v.t.				
6. Financiën (zie algemene risico’s)	Hoog	Verhoging van parkeertarieven kan zorgen voor een lagere opbrengst, omdat klant wegblijven of andere keuzes maken.	Lagere parkeeropbrengst, lagere afdracht algemene middelen.	Tarieven niet verhogen en zo laten als ze nu zijn.	Gemeenteraad.
7. Juridisch	N.v.t.				
8. Planning	Neutraal				
9. Kwaliteit uitvoering	Hoog	Onder hoge druk proberen tot resultaten te komen heeft een averechts effect.	We maken verkeerde keuzes die niet het gewenste resultaat opleveren.	Zorgdragen dat de organisatie voldoende tijd krijgt om te komen tot goede gedegen en integrale adviezen waarop besluitvorming kan plaatsvinden.	Management.
10. Capaciteit organisatie en samenwerking partners					

4.5 Programma 5 Bedrijfsvoering, financiën en dienstverlening

Inleiding

Hieronder is een totaal overzicht gegeven van de ombuigingen op programma 5, inclusief personeel en belastingen.

€ x 1.000	**Opdracht**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Taken programma 5	**0**				
Ombuigingen 1ste begrotingswijziging		0	0	0	0
Ombuigingen 2de uitwerking Focusakkoord					
Bedrijfsrestaurant "De eetkamer" (out of pocket)		24	24	24	24
Totaal ombuiging		***24***	***24***	***24***	***24***
Personeel (totaal)	**4.850**				
Ombuigingen 1ste begrotingswijziging		3.032	5.010	5.020	5.025
Ombuigingen 2de uitwerking Focusakkoord		0	182	832	932
Totaal ombuiging		***3.032***	***5.192***	***5.852***	***5.957***
		63%	***107%***	***121%***	***123%***
Belastingen	420				
Ombuigingen 1ste begrotingswijziging		420	420	420	420
Ombuigingen 2de uitwerking Focusakkoord		0	0	0	0
Totaal ombuiging		***420***	***420***	***420***	***420***
		100%	***100%***	***100%***	***100%***

Uitwerking 1ste begrotingswijziging 2021

In de inleiding is aangegeven dat inzicht wordt gegeven in de ombuigingen welke zijn aangedragen bij de 1ste begrotingswijziging.

a. De volgende ombuigingen zijn direct gerealiseerd. Over eventuele over- en onderschrijdingen wordt via de reguliere P&C cyclus gerapporteerd.
- OZB verhoging, naast de inflatieverhoging (1,8%) is de OZB met 2,4% verhoogd;
- Afschaffen hondenbelasting, besparing op de perceptiekosten

b. Ombuigingen waarmee de gemeenteraad niet kon instemmen en welke niet meer opnieuw worden voorgelegd zijn:
- Handhaving hondenbelasting

c. Ombuigingen welke een nadere uitwerking vragen

De ombuigingen welke een nadere uitwerking vragen zijn hieronder afzonderlijk opgenomen. Telkens wordt de stand van zaken weergegeven, waarbij aandacht is voor het tijdig realiseren van de ombuiging en/of de ombuiging financieel gehaald gaat worden.

Huisvesting

Voorgenomen ombuiging

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	€	€ PM	€ PM	€ PM
Personeel	€	€	€	€
Totaal	€	€	€	€

Stand van zaken

Een aantal ontwikkelingen maken het noodzakelijk om op korte termijn een nieuw huisvestingsconcept op te stellen:
- BVG voldoet in 2023 niet meer aan de eisen en hierin moet worden geïnvesteerd of we moeten het afstoten.
- Groene Serre is technisch afgeschreven en voldoet niet meer aan de ARBO-normen. Investeren kan niet langer uitblijven.
- Raadszaal is qua inrichting/opstelling en installaties verouderd.
- De organisatie van het werk verandert, o.a. als gevolg van Covid (digitalisering) en voortschrijdende inzichten

De organisatie van het werk is door COVID 19 drastisch aan het veranderen. Nog meer moeten we de afweging maken waar en hoe we de schaarse capaciteit willen inzetten en hoe we toekomstig efficiëntere keuzes maken in huisvesting.

In het vierde kwartaal 2021 wordt een inventarisatie opgeleverd van wat we nodig hebben aan huisvesting vanuit verschillende invalshoeken, incl. van buiten naar binnen kijken (publieke dienstverlening, samen met andere partijen). Dit betreft dan zowel de huisvesting van bestuur, de baliefunctie als huisvesting voor medewerkers (digitalisering

i.r.t. thuiswerken versus fysieke kantoortijd). In de uitwerking van deze scenario's zullen uitgangspunten vanuit Bestuursopdracht 1, 2 en 3 worden verwerkt. Wanneer duidelijk is voor welk scenario wordt gekozen zal blijken of hiermee ook een financiële besparing mogelijk is en zo ja hoeveel en vanaf welk jaar.

Personele bezuiniging

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Personeel	€ 3.032.000	€ 5.010.000	€ 5.020.000	€ 5.025.000
Totaal	€ 3.032.000	€ 5.010.000	€ 5.020.000	€ 5.025.000

Stand van zaken
De raad heeft in december een amendement aangenomen, waarbij de personele bezuinigingen zijn verhoogd. Deze bezuinigingen moesten grotendeels nog concreet worden uitgewerkt. Om hier invulling aan te geven is in maart het plan van aanpak Personeel opgesteld.

Vanuit de enquête van Samen Prioriteren is ook veel input aangeleverd. Efficiënter werken en vermindering van ambtenaren is daarbij vaak genoemd. We ondersteunen de voorkeur voor efficiënter werken, zoals we al in de 1e uitwerking van het Focusakkoord hebben aangegeven. Met de voorgenomen bezuiniging op personeel wordt invulling gegeven aan de vermindering van de ambtenaren.

Plan van aanpak Personeel
Om op korte termijn de bezuiniging op personeelslasten te realiseren is enerzijds personeelsreductie en anderzijds taakreductie nodig. Hierbij worden een aantal processtappen tegelijkertijd doorlopen:
- Flexibele schil waar mogelijk afbouwen;
- (Gedeeltelijke) vacaturestop invoeren;
- Contracten bepaalde tijd beëindigen, tenzij er al rechtspositionele toezeggingen zijn gedaan;
- Uitstroom in beeld brengen;
- Actief in gesprek met medewerkers over door- en uitstroom naar andere functies.

Er liggen een juridisch kader en een financieel kader (zoals hierboven aangegeven) waarbinnen voorstellen kunnen worden uitgewerkt. In het lokaal overleg wordt verkend hoe we het sociaal statuut WNRA-proof kunnen maken. Tot slot bieden de geformuleerde 10 gouden regels ook een handelingskader voor het plan van aanpak personeel.

In deze tweede uitwerking van het Focusakkoord worden ook voorstellen gedaan voor taakreductie. Deze voorstellen dragen bij aan het realiseren van de taakstelling van circa € 5 miljoen op termijn.

Daarnaast wordt in tegenstelling zoals bij de 1ste begrotingswijziging verwacht de taakstelling ad € 1.9 mln rondom Cultuur gehaald uit de reductie van formatie (zie programma 3). Dit als gevolg van het komen te vervallen, of het anders inrichten van taken. Bij de 1ste begrotingswijziging hadden we dit inzicht nog niet. Destijds zijn we voor de verdeling van de taakstelling tussen personeel en taken/voorzieningen uitgegaan van de verdeling zoals deze was opgenomen in het Focusakkoord. Dat de besparing op personeel nu

hoger is, zorgt ervoor dat verwachte bezuinigingen op personeel worden gerealiseerd. De verwachte bezuinigingen liggen waarschijnlijk zelfs hoger dan de taakstelling. Hierbij gaan we ervan uit, dat we nog een besparing kunnen realiseren op de afbouw van overhead vanaf 2022.

Het bezuinigen op personeel zal waarschijnlijk ook tot gevolg hebben dat er gedwongen afscheid wordt genomen van medewerkers. Wij zullen ons inspannen om dit te voorkomen, waarbij ook een verantwoordelijkheid ligt bij de medewerkers. Voor de kosten van een gedwongen mobiliteit wordt voorgesteld om een frictiekostenbudget beschikbaar te stellen. Wij komen hierop in deze 2de uitwerking afzonderlijk terug.

Bijstelling ombuiging

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Personeel	€ 0	€ 182.000	€ 832.000	€ 932.000
Totaal	€ 0	€ 182.000	€ 832.000	€ 932.000

De totale verwachte besparing op personeel laat het volgende beeld zien:

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Personeel	€ 3.032.000	€ 5.192.000	€ 5.852.000	€ 5.957.000
Totaal	€ 3.032.000	€ 5.192.000	€ 5.852.000	€ 5.957.000

2de uitwerking Focusakkoord

Met de tweede uitwerking van het Focusakkoord stellen wij u diverse ombuigingen voor. Deze ombuigingen zijn enerzijds ombuigingen die het college bij de 1ste begrotingswijziging 2021 heeft aangedragen en anderzijds nieuwe ombuigingen.

Bedrijfsrestaurant "De Eetkamer"

	2021	2022	2023	2024
Taken/voorzieningen	€ 24.000	€ 24.000	€ 24.000	€ 24.000
Personeel	€ 39.000	€ 116.000	€ 116.000	€ 116.000
Totaal	€ 63.000	€ 140.000	€ 140.000	€ 140.000

De besparing op personeel is verwerkt in de te realiseren taakstelling van € 3 miljoen in 2021 oplopend naar € 5 miljoen in 2022 ev. jaren

Toelichting – maatschappelijk effect
In de Begroting 2021 zijn voor het bedrijfsrestaurant “De Eetkamer” de kosten en opbrengsten opgenomen en daarnaast worden er personele lasten aan het bedrijfsrestaurant toegerekend. De totale kosten van het bedrijfsrestaurant worden begroot op € 111.000. De omzet van het bedrijfsrestaurant wordt begroot op € 87.000. De inkoopkosten van grondstoffen worden 100% gedekt uit de omzet. De extra kosten a € 24.000 betreffen kosten voor onderhoud en kleine investeringen als bijvoorbeeld keukenmateriaal en serviesgoed. Het sluiten van het bedrijfsrestaurant levert dus direct een besparing op van € 24.000 per jaar.
Daarnaast zijn er 3 personeelsleden (2,2 FTE) vanuit de gemeente werkzaam in het bedrijfsrestaurant. De totale personeelslasten bedragen € 116.000. De totale kosten voor De Eetkamer (inclusief personele lasten) bedragen daarmee`€ 140.000 per jaar. Het bedrijfsrestaurant is vanwege corona ook in 2021 tot op heden gesloten. De medewerkers in dienst verrichten momenteel tijdelijk andere werkzaamheden. De Eetkamer kan om die reden met onmiddellijke ingang gesloten worden, waarbij er een personele frictie ontstaat die opgelost moet worden.

De Eetkamer in stand houden (na Corona) lijkt nog minder kostendekkend te worden: de situatie van voor Corona waarin alle medewerkers dagelijks op het stadskantoor werken zal niet meer in die vorm terugkeren. We oriënteren ons op die toekomstige situatie van meer fluide werken (deels thuis, deels op kantoor), waarmee de exploitatie van de Eetkamer nog minder rendabel zal worden. Het verhogen van de prijzen heeft naar verwachting niet het effect dat daarmee de lasten gedekt worden, maar zal mogelijk zelfs leiden tot een verder afnemend gebruik (keuze voor het zelf meebrengen van de lunch of het in de stad halen liggen dan ook voor de hand).
Momenteel wordt, mede gezien de ervaringen van digitaal werken in Coronatijd en de financiële opgave, gewerkt aan een nieuw huisvestingsconcept. Voorzien wordt dat we met minder vierkante meters toe zullen kunnen in de toekomst omdat het werk anders georganiseerd wordt. Naast kans op structurele kostenverlaging biedt herhuisvesting (mogelijk in samenwerking met andere gebruikers) ook wellicht kostendekkende perspectieven op toekomstig andersoortige invulling van een meer kostendekkend bedrijfsrestaurant/horeca.

In het bedrijfsrestaurant waren voor Corona ca. 10 cliënten vanuit SDW werkzaam. Deze cliënten werkten in De Eetkamer in de vorm van dagbesteding. Deze maatschappelijke doelstelling (arbeidsmatige dagbesteding voor de doelgroep) komt met het sluiten van De Eetkamer op deze plek te vervallen. Omdat het restaurant nu echter al bijna een jaar dicht is als gevolgen van Corona zijn deze cliënten inmiddels veelal bij andere projecten ondergebracht. Met SDW worden gesprekken gevoerd om te kijken of we op termijn ter vervanging voor de doelgroep een samenwerking kunnen aangaan voor onze repro. Mogelijke andere alternatieven om de maatschappelijke doelstelling vorm te geven zouden gevonden kunnen worden in het opnemen van een SROI-paragraaf bij aanbestedingen, deze zullen nader worden onderzocht.

Risicomatrix

Risicomatrix programma 5 Bedrijfsvoering, financiën en dienstverlening					
Risico-onderdelen	Risico	Risico-omschrijving	Effect	Beheersmaatregel	Verantwoordelijke
1. Realiseren maatschappelijke effecten					
2. Politiek-bestuurlijk en draagvlak					
3. Imago gemeente	Hoog	Gemeente krijgt een slechter imago als werkgever (doordat afscheid wordt genomen van medewerkers) Doordat de personele bezuinigingen te snel worden doorgevoerd, brengt het risico met zich mee dat te weinig wordt gedaan op gebied van organisatieontwikkeling danwel kwaliteitsverbetering.	Gemeente weet niet langer ambtenaren aan zich te binden, werknemers worden ontevreden doordat hun ontwikkeling minder wordt gestimuleerd en werkdruk nog hoger wordt. Dit heeft effect voor de gewenste kwaliteitsontwikkeling en de snelheid waarmee die kan worden doorgevoerd.	College en Management moet helder communiceren over besluitvorming en consequenties richting medewerkers. Negatieve berichtgeving in de media over ambtenaren moet worden voorkomen. College en Management moeten helder communiceren over wederzijdse verwachtingen.	College en management
4. Algemene en externe omgeving	Nvt				
5. Veiligheid	Nvt				
6. Financiën (zie algemene risico's)	Nvt				
7. Juridisch	Nvt				
8. Planning	Nvt				
9. Kwaliteit uitvoering	Hoog	Gewenste kwaliteitsverbetering van de organisatie komt later op gang.	De verwachtingen bij de raad worden (nog) niet gerealiseerd	Nadrukkelijk communiceren richting Raad	College en management
10. Capaciteit organisatie en samenwerking partners	Nvt				

4.6 Programma 6 Duurzaamheid

In het focusakkoord waren voor dit programma geen ombuigingen voorzien. In de vragenlijst van Samen Prioriteren is wel aan inwoners gevraagd om ideeën aan te dragen voor dit programma. De ideeën leveren niet direct een bijdrage aan het realiseren van ombuigingen. De ideeën worden, indien toepasbaar, meegenomen bij het realiseren van de duurzaamheidsdoelstellingen.

5 Frictiekostenbudget

Via het amendement bij de 1ste begrotingswijziging is de bezuiniging op personeel uiteindelijk bepaald op € 3 mln voor 2021 en € 5 mln voor de jaren daarna. Destijds is ook aangegeven, dat een bezuiniging op personeel verder moet gaan dan alleen het benutten van natuurlijk verloop. Ook is in het amendement aangegeven dat de inzet van een frictiekostenbudget het risico op de haalbaarheid van de personele bezuiniging aanzienlijk verkleind.

Met name de snelheid waarmee de personele bezuinigingen tot stand moeten komen maakt dat er sprake is van de noodzaak tot het vormen van een frictiekostenbudget. Voor de bepaling van het frictiekostenbudget hebben we een aantal doelen benoemd:

1. Bekostigen van om- en bijscholing van medewerkers van wie de functie komt te vervallen en die binnen of buiten de organisatie op een andere functie herplaatst moeten worden.
2. Bekostigen van 'van werk naar werk'-trajecten.
3. Bekostigen van afbouwregelingen/salarisgarantie voor medewerkers die naar een andere functie in een lagere salarisschaal gaan.
4. Bekostigen van 'snelle afkoop' (vaststellingsovereenkomsten).

Algemene uitgangspunten bij de berekeningen van het frictiekostenbudget:
Sinds 1 januari 2020 hebben we in het kader van de WNRA binnen de gemeente Bergen op Zoom als rechtspositie te maken met het arbeidsrecht. Uitgangspunt van het arbeidsrecht is dat arbeidsvoorwaardelijke zaken tweezijdig worden overeengekomen.

- De gemeente Bergen op Zoom wil als goed werkgever zo veel mogelijk boventallige medewerkers van werk naar werk begeleiden/herplaatsen op een passende functie.
- Wet- en regelgeving zoals; Burgerlijk wetboek, ontslagregelingen UWV, de CAO Gemeenten, lokaal sociaal statuut/nader op te stellen sociaal plan(nen).

In de CAO Gemeenten is bijvoorbeeld afgesproken dat medewerkers die bedrijfseconomisch ontslag krijgen, recht houden op het van-werk-naar-werk traject en de bovenwettelijke en na-wettelijke werkloosheidsuitkering. Een medewerker die het van werk naar werk-traject doorloopt heeft geen recht op een transitievergoeding.

- De gemeente is verplicht eigenrisicodrager voor de WW-kosten.
- Uitgangspunt is gemiddelde loonkosten van € 70.000 per fte per jaar en een gemiddeld dienstverband van 10 jaar. Bij enkele doelgroepen hebben we gerekend met lagere gemiddelde loonkosten.
- Personele gegevens vanuit de businesscases, voor zover deze al bekend zijn.
- Gegevens uit de personeelsbegroting (staat B) 2021.

Scenario's:
Voor de berekening van het frictiekostenbudget hebben we een aantal scenario's in beeld gebracht. Uitgaande van een minimale variant, waarbij medewerkers veel mogelijkheden tot (externe en interne) mobiliteit kennen, is een frictiekostenbudget benodigd van € 3,5 miljoen. De WW-kosten zijn hierin niet meegenomen, omdat het uiterst onzeker is, dat een medewerker daarin terecht komt. De WW-verplichting wordt nu ingeschat op een bedrag van € 460.000 per jaar (vanaf 2022) en zal worden meegenomen in de reguliere meerjarenbegroting.

Hoe houden we de frictiekosten beperkt?
Doordat wij kiezen voor de minimale variant is het van groot belang om activiteiten te ontwikkelen die er voor zorgen dat de aanspraken op het frictiekostenbudget zo laag mogelijk zijn. Wij denken hierbij aan:

- Het stimuleren, bevorderen en faciliteren maximaal interne mobiliteit. Dit betekent dat we collega's van wie de taken komen te vervallen inzetten op functies die bijvoorbeeld door natuurlijk verloop elders ontstaan. Hierdoor ontstaan geen frictiekosten als medewerkers zonder aanvullende opleiding direct plaatsbaar zijn, of beperkte frictiekosten indien om- of bijscholing nodig is. Dit zullen altijd individuele (maatwerk)afspraken zijn met medewerkers.
- Het stimuleren, bevorderen en faciliteren maximaal externe mobiliteit. We kunnen individuele afspraken maken met medewerkers om hen te helpen aan een werkplek elders. In het sociaal statuut en in de wetgeving wordt op dit moment voorzien in een collectieve afspraak over een werk-naar-werk-traject. In geval dat de medeweker daar zelf voor opteert, kunnen ook individuele afspraken worden gemaakt. Ingeval van het vervallen van taken als gevolg van reorganisatie is de werkgever echter verplicht een collectieve afspraak (zijnde sociaal plan) op te stellen.
- Het faseren van de uitwerking van de verschillende businesscases leidt tot spreiding van de frictiekosten en beter kunnen inspelen op natuurlijk verloop. Faseren van de businesscases heeft echter niet de voorkeur omdat we de ingeschatte bezuinigingen daarmee niet tijdig kunnen realiseren en niet voldoen aan de opdracht vanuit het focusakkoord. Bovendien kunnen we binnen een BC niet faseren, hooguit kunnen BC's achter elkaar worden uitgevoerd. Faseren van de personele ombuiging kan echter wél een gunstig effect hebben op de hoogte van de frictiekosten. Met faseren bedoelen we dan de tijd die onze opdrachtgever ons geeft om de totale personele bezuiniging te realiseren. In de berekening zijn we ervan uitgegaan dat de totale € 5mln wordt gerealiseerd in 2022 (dit sluit aan op het amendement). Indien we bijvoorbeeld pas in 2023 of 2024 de totale ombuiging van € 5mln zouden moeten realiseren en bijvoorbeeld € 4mln in 2022, zou het benodigde frictiekostenbudget kunnen afnemen De frictiekosten worden als één incidenteel budget aangevraagd, maar in het eerste jaar is niet het volledige budget benodigd.
- Een vaststellingsovereenkomst (VSO) is vaak een goedkopere variant dan een Van werk naar werk-traject, maar kan alleen ingezet worden als dit de wens is van zowel de medewerker als de werkgever. De werkgever kan deze variant niet eenzijdig opleggen.
- Door een aangepast sociaal statuut en een goed sociaal plan in afstemming met de bonden op te stellen, kunnen de frictiekosten mogelijk naar beneden worden bijgesteld.

De inzet van het college is gericht op:

- Goed werkgeverschap en behoud van personeel waar mogelijk d.m.v. interne herplaatsing (zorgvuldigheid);
- Focus op zo spoedig mogelijke afwikkeling van de bezuinigingsopgaven, zodat de rust in de organisatie terugkeert en het investeren in de kwaliteit (processen, medewerkers en dienstverlening) en de ontwikkeling naar een wendbare, sterke en toekomstbestendige organisatie aandacht kan krijgen (PvA vernieuwen en verbeteren organisatie);
- Maximale beperking van de frictiekosten door maximale en integrale sturing vanuit het management op mogelijkheden en snelheid.

De bestedingen uit het frictiekostenbudget worden achteraf verantwoord in de reguliere P&C cyclus.

Risico's:

Met de inzet op zo minimaal mogelijke inzet van frictiekosten bestaat het risico dat de praktijk weerbarstiger kan zijn. Naast beïnvloedbare factoren en acties is er ook sprake van beperkt of zelfs niet beïnvloedbare factoren zoals bijvoorbeeld de route die OR en vakbonden lopen, de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt of aanhoudende Coronamaatregelen.

Alternatief scenario "meer tijd voor ombuigingen":

De scenario's zijn berekend op basis van het huidige pakket aan bezuinigingsvoorstellen. We leggen u ook graag een alternatief voor, namelijk verder faseren van personele ombuigingen. Dit betekent dat het pakket aan bezuinigingsvoorstellen minder snel wordt doorgevoerd dan op dit moment is voorgesteld. Dan kan bespaard worden op de hoogte van de frictiekosten. Je hebt dan immers meer tijd om gebruik te maken van natuurlijk verloop en kunt meerdere varianten uitwerken, daar nu de keuze in de scenario's alleen of interne mobiliteit, of werk-naar-werk-traject of vaststellingsovereenkomst is. Langer de tijd nemen om medewerkers geschikt te maken voor een andere (interne) functie en meer ruimte om gebruik te maken van natuurlijk verloop doet de frictiekosten verlagen. Als we daarvoor een inschatting moeten maken en we daarbij uit gaan van 30% meer natuurlijk verloop, bedragen de frictiekosten € 2,4mln (excl WW-verplichting).
De hoogte van de frictiekosten worden nu nagenoeg volledig bepaald door de business cases op cultuur en sport.

Risicomatrix

Risico-onderdelen	Risico	Risico-omschrijving	Effect	Beheersmaatregel	Verantwoordelijke
1. Realiseren maatschappelijke effecten	Neutraal	Uitvoering wettelijke en niet wettelijke taken kunnen onder druk komen te staan	Ontevredenheid bij gebruikers en partners	Juiste keuzes maken en oog hebben voor de minimale kwaliteit	College en CT
2. Politiek-bestuurlijk en draagvlak	Neutraal	Lastige keuzes worden niet gemaakt. Spanningen tussen Raad en College	Bezuinigingen worden niet gerealiseerd	Juiste keuzes maken en betrekken van alle relevante actoren	Raad en College
3. Imago gemeente	Hoog	Positie op de arbeidsmarkt als werkgever verslechtert	Goede werknemers gaan lopen en zijn niet makkelijk te vervangen	Arbeidsmarktcommunicatie anders richten en van de nood een deugd maken	College en CT
4. Algemene en externe omgeving	NvT				

5. Veiligheid	NvT				
6. Financiën (zie algemene risico's)	Hoog	Het niet halen van de taakstelling vergroot de tekorten	Bezuinigingen worden niet gerealiseerd	Juiste keuzes maken en alternatieven bedenken	College en CT
7. Juridisch	neutraal	Medewerkers zoeken hun recht en starten procedures tegen de eigen werkgever	Oplopende kosten voor advies en reparaties	Tijd nemen voor de juiste processtappen en de juiste keuzes. Geen haastige spoed.	College en CT
8. Planning	neutraal	OR en vakbonden vragen om inspraaktijd en hebben op onderdelen instemmingsrecht	Verbeteringen en bezuinigingen kunnen pas later ingaan	Vroegtijdig draagvlak organiseren en transparantie in de communicatie	College en CT
9. Kwaliteit uitvoering	Hoog	Taakreductie komt pas na de personeelsreductie. Onvoldoende tijd voor kwaliteitsverbeteringen en innovaties	Werkdruk te hoog. Uitval en oplopend verzuim	Accepteren en incalculeren dat kwaliteit tijdelijk terugvalt. Motiveren en communiceren over de nieuwe kansen die gaan ontstaan	College en CT
10. Capaciteit organisatie en samenwerking partners	Hoog	Veel afstemmingsmomenten met stakeholders	Planning en kwaliteit komen onder druk te staan	Vertrouwen in de professionals op het gebied van HR en bedrijfsvoering	College en CT

6 Ontwikkelbudget

In het amendement van de 1ste begrotingswijziging 2021 is aangegeven dat het college uiterlijk in mei 2021 een plan van aanpak, inclusief een formatieplan, gericht op de vernieuwing en verbetering van de organisatie, opstelt. Dit plan, met de werktitel “Bergen op Zoom: dat ben jij!” is met een voorgenomen besluit vastgesteld en wordt op dit moment nader uitgewerkt.

Als uitvloeisel van het Focusakkoord en het amendement heeft het college zich als opdracht gegeven een sterke en wendbare gemeentelijke organisatie achter te laten in maart 2022. Afgelopen periode lag het accent in belangrijke mate op de financiële ombuigingen. Nu wordt het, met het oog op de doelstelling van het college, hoog tijd fors te gaan investeren in de verbetering van de organisatie en in de ontwikkeling van onze medewerkers. Zij zijn immers ons belangrijkste kapitaal. Het Plan van Aanpak (PvA) is niet primair gericht op bezuinigingen, maar op vernieuwing en verbetering van de organisatie.

Afgezien van het herstellen van enkele weeffouten in de organisatie en mogelijk nog een beperkt aantal accentverschillen, is er op dit moment verder geen noodzaak in te grijpen in de organisatie. Sterker nog: We hebben onze medewerkers hard nodig om al doelstellingen van raad en college te kunnen halen. Ook daarom investeren we graag in onze medewerkers en doen wij daarnaast ook een beroep op hun eigen rol daarin. Dit komt niet voor niets terug in de werktitel “Bergen op Zoom: dat ben jij!”
Het is niet mogelijk deze verbeteringen, waaronder een breed opleidingsaanbod en gericht op kwaliteitsverbetering, te realiseren binnen de huidige budgetten. Er is hiervoor ontwikkelbudget nodig voor de komende paar jaren. Dekking voor deze kosten is op dit moment niet aanwezig binnen onze begroting. We zullen derhalve voor dit ontwikkelbudget tegelijk met de presentatie van het plan van aanpak een verzoek aan u doen hiervoor extra budget beschikbaar te stellen.

7 3de uitwerking focusakkoord

Hieronder een opsomming van onderwerpen waarvan op dit moment de verwachting is dat deze worden aangedragen bij de 3de uitwerking van het Focusakkoord. De financiële effecten zullen hoogstwaarschijnlijk pas een positief effect hebben vanaf 2022.

- Verdere uitwerking business case sport;
- Verdere verkoop van vastgoed;
- Verkoop snippergroen;
- Evenementenbeleid, meer inzicht in de kosten welke kunnen worden doorbelast aan commerciële evenementen;
- Parkeren, mogelijke uitbreiding areaal;
- Verbonden partijen;
- Doorontwikkeling wijkcentra.

8 Financieel meerjarenperspectief

Naast de 2de uitwerking van het Focusakkoord wordt in de raadsvergadering van 27 mei 2021 ook het 1ste concernbericht aan de orde gesteld. De financiële gevolgen van beide documenten op het financieel meerjarenperspectief worden hieronder uiteen gezet.

€ x 1.000	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**
Saldo begroting 2021-2024	-10.721	-11.423	-9.975	-10.043
1ste begrotingswijziging 2021	5.526	10.717	12.320	13.050
Overige begrotingswijzigingen 2021	-205	1.402	-24	-24
	-5.400	696	2.321	2.983
1ste concernbericht 2021	1.000	-652	-635	-354
2de uitwerking Focusakkoord	-54	546	130	230
Bijgesteld meerjarenperspectief	**-4.454**	**590**	**1.816**	**2.859**
Tussentijdse winstneming grondexploitatie	2.245			
Mutatie algemene reserve	**-2.209**	**590**	**1.816**	**2.859**

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de diverse ombuigingen bij de 1ste begrotingswijziging en bij de 2de uitwerking van het Focusakkoord ervoor zorgen dat vanaf 2022 de verwachting is dat een sluitende begroting kan worden gepresenteerd. In 2024 wordt nagenoeg het gewenste overschot van € 3 miljoen gerealiseerd. Met de ombuigingen die wij bij de 3de uitwerking van het Focusakkoord verwachten aan te bieden is het realistisch om te veronderstellen dat het overschot van € 3 miljoen wordt gerealiseerd in 2024.

9 Algemene reserve en weerstandsratio

ONTWIKKELING ALGEMENE RESERVE 2021-2024

		2021	2022	2023	2024
Algemene Reserve stand per 1/1		28.164.000	17.745.000	19.402.000	22.571.000
Onttrekkingen	ICT	-72.000	-72.000	-72.000	-72.000
	Saldo jaarrekening 2020	-597.000			
	Frictiebudget	-3.500.000			
	Resultaatbestemming 2020	-2.365.000			
	Saldo begroting	-10.720.000	-11.423.000	-9.975.000	-10.043.000
	1e Begrotingswijziging	5.526.000	10.717.000	12.320.000	13.050.000
	2e uitwerking Focusakkoord	-54.000	546.000	130.000	230.000
	Totaal Onttrekkingen	-11.782.000	-232.000	2.403.000	3.165.000
Vermeerderingen	Containerterminal			1.000.000	
	1e Concernbericht + overige wijzigingen	795.000	750.000	-659.000	-378.000
	Totaal vermeerderingen	795.000	750.000	341.000	-378.000
Onttrekkingen en stortingen gerelateerd aan voormalige reserves	Stedelijke Vernieuwing	-1.677.000	-796.000	-334.000	-218.000
	Grondbedrijf	2.245.000	1.935.000	759.000	1.253.000
	Totaal	568.000	1.139.000	425.000	1.035.000
Stand Algemene Reserves per 31/12		17.745.000	19.402.000	22.571.000	26.393.000

Ontwikkeling weerstandsratio

Door een aantal ontwikkelingen muteert de weerstandsratio:

- De beginstand van de algemene reserve per 31-12-2021 is bijna € 3 miljoen hoger dan de inschatting bij de 1e Begrotingswijziging 2021 in december. Dit is een gevolg van het gunstigere saldo van de jaarrekening 2020. Hierdoor is het beschikbare weerstandsvermogen ook hoger.
- De omvang van de risico's bedraagt in 2021 € 15,5 mln. Dat is lager dan de inschatting bij de 1e begrotingswijziging. Dit komt doordat er businesscases verder zijn uitgewerkt en er voor de personele bezuinigingen een frictiekostenbudget wordt gevormd. Met de vorming van het frictiekostenbudget neemt het risico op het niet realiseren van de personele bezuinigingen af.
  De risico's op het niet realiseren van de bezuinigingen nemen in 2022 toe doordat de omvang van de bezuinigingen in dat jaar toeneemt van € 5,5 mln naar € 11 mln. Om die reden gaat de omvang van de risico's dan van € 15.5 naar € 17.5 mln. De risico's zitten hem nu meer in het niet realiseren van de businesscases. Daarna nemen de risico's af tot € 14.5 mln in 2024 er vanuit gaande dat steeds meer bezuinigingen gerealiseerd zullen worden.

De weerstandsratio berekenen we door het weerstandsvermogen te delen door de geïnventariseerde risico's. De bedragen in het overzicht van de ontwikkeling van het weerstandsvermogen zijn opgenomen per 31/12.
Als de weerstandsratio voor 2021 bekijken is deze: weerstandsvermogen (€ 12,0 mln) gedeeld door geïnventariseerde risico's (€ 15,5 mln). Dit geeft als resultaat een ratio van 0,77. De komende jaren herstelt deze ratio zich snel (mits de bezuinigingen en de opbrengsten uit het grondbedrijf gerealiseerd worden) naar 1,63 in 2024.

In het focusakkoord is als doelstelling een weerstandsratio van 1 opgenomen, met een ondergrens van 0,8. Met de huidige voorstellen wordt is de ratio vanaf 2022 weer boven de 0,8, nl 0,90 en is de ratio vanaf 2023 weer boven de 1,0, nl 1,22.

ONTWIKKELING WEERSTANDSVERMOGEN

	2021	2022	2023	2024
Stand Algemene Reserve per 31/12	17.745.000	19.402.000	22.571.000	26.393.000
Blokkeringen (t/m 2024)				
Stedelijke Vernieuwing	-1.348.000	-552.000	-218.000	0
Grondbedrijf	-3.780.000	-2.360.000	-1.800.000	-1.450.000
Totaal blokkeringen	-5.128.000	-2.912.000	-2.018.000	-1.450.000
Weerstandsvermogen	12.617.000	16.490.000	20.553.000	24.943.000
Rente correctie 2% * 2,5	-630.450	-824.900	-1.027.300	-1.247.250
Weerstandsvermogen na rentecorrectie	11.986.550	15.665.100	19.525.700	23.695.750
Risico's	15.500.000	17.500.000	16.000.000	14.500.000
Ratio na jaarrekening 2020, 1e CB 2021 en 2e wijziging	0,77	0,90	1,22	1,63
Ratio na 1e begrotingswijziging (na amendement)	0,37	0,86	1,33	2,06

10 Ontwikkeling schuldenlast

Ontwikkeling Schuldpositie
De schuldpositie van de gemeente wordt bepaald door de omvang van de portefeuille opgenomen geldleningen in combinatie met de stand op de rekening-courant.
De schuld is in 2020 gedaald naar € 249 mln. Dit is lager dan de € 258 mln. die wij bij de 1e Begrotingswijziging 2021 prognosticeerden. Met name meevallende grondverkopen, lagere investeringen maar ook een aantal (éénmalige) ontwikkelingen in het werkkapitaal (debiteuren, crediteuren, nog te betalen en ontvangen bedragen waaronder coronamiddelen, in totaal € 7,5 mln) zorgden ervoor dat de schuld lager uitkwam dan aanvankelijk voorzien.
Naar verwachting zal de schuld in 2021 echter wel toenemen. De incidentele meevallers of beter gezegd mutaties in het werkkapitaal zullen naar verwachting in 2021 een tegengestelde richting laten zien en daarnaast zullen de investeringen ook hoger uitvallen, vooral door het doorschuiven van lopende kredieten, bijvoorbeeld de Petersluis.
We blijven benadrukken dat dit nog steeds een prognose is. De schuld van de gemeente is van vele factoren afhankelijk en laat zich moeilijk exact schatten. Dat zal ook het geval zijn voor de schuldquote die niet alleen afhankelijk is van de omvang van de schuld maar ook van het totaal van de begroting.

In het Focusakkoord is opgenomen dat de netto schuldquote in 2026 teruggebracht moet zijn naar 90%. In de eerste opzet van de begroting 2021-2024 was de verwachting dat de schuldquote zou oplopen tot 100% eind 2026. Dit door de negatieve exploitatieresultaten, zowel in 2020 als de jaarresultaten 2021 t/m 2024 in deze begroting.
Door de uitwerking van het Focusakkoord, het IHP (onderwijshuisvesting) en de 1e begrotingswijziging en andere positieve ontwikkelingen in 2020 kon deze prognose in december sterk in positieve zin worden bijgesteld naar ongeveer 83% eind 2026.
Daar is nu de jaarrekening 2020, het 1e concernbericht en de 2e begrotingswijziging in verwerkt. Hierdoor valt de schuldquote eind 2020 een aantal procenten lager uit maar door een aantal factoren zoals eerder genoemd wordt dit voordeel grotendeels weggewerkt in de komende jaren waardoor de prognose eind 2026 nu 81,5% bedraagt.

Onderstaand lichten wij toe hoe wij tot deze inschatting zijn gekomen op basis van de 4 actielijnen zoals we die al langer hanteren:

1. Riolering: na het terugbrengen van de afschrijvingsduur
2. Algemene dienst:
   a. niet meer investeren dan afschrijven (€ 7,5 mln aan moederkredieten)
   b. Onttrekkingen aan reserves en voorzieningen / rekeningsaldo
3. Grond: op termijn gronden gaan verkopen die nu nog niet in exploitatie zijn genomen
4. Panden: het verkopen van verhandelbaar vastgoed

In onderstaande kaders worden de huidige inschattingen afgezet tegen de inzichten bij de begroting 2021 en cijfers na de 1e begrotingswijziging (inclusief amendement).

1. Riolering

Door de afschrijvingstermijnen te verkorten neemt de kasstroom vanuit riolering toe. Dit besluit is eind 2018 genomen.
Het GRP is eind 2019 herzien en in het GRP is het investeringsvolume opgenomen. We gaan uit van een gemiddeld investeringsvolume van € 6,3 mln en nog een werkvoorraad vanuit 2020 van € 5 miljoen waardoor dit volume in de komende 4 jaar hoger uitvalt en daarna weer terugvalt tot het gemiddelde van € 6.3mln.

Bedragen x € 1,000,000	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Investeringen begroting 21	-4,2	-5,0	-6,3	-6,3	-6,3	-6,3	-6,3	-6,3
Stand na 1e begrotingwijziging	-4,2	-4,0	-5,0	-6,3	-6,3	-6,3	-6,3	-6,3
Stand na jaarrekening 2020, 1e CB en 2e Wijz	-4,2	-5,4	-7,5	-7,5	-7,5	-7,5	-6,3	-6,3

2. Algemene dienst

Het effect van de algemene dienst op de schuldenlast valt in 2 componenten uiteen, te weten de investeringen en de onttrekkingen aan de reserves en voorzieningen.

2a. Investeringen algemene dienst

Bij de begroting 2019 is het besluit genomen om vanaf de begroting 2019 het investeringsvolume te beperken tot het niveau van de afschrijvingen. Hiervoor zijn de moederkredieten ingevoerd tot een totaal bedrag van € 8,5 miljoen. In de Begroting 2021-2024 zijn de moederkredieten met 1 mln verlaagd. De investeringen in het onderwijs zijn nu niet meer in dit bedrag opgenomen maar op basis van het beleidsrijk IHP.
We constateren al een aantal jaren dat er vertraging optreedt bij uitvoering van investeringen. Per 1/1/21 staan er nog € 8,7 mln openstaande/overlopende kredieten open. Daarnaast was er in 2020 ook een onderbesteding tav de moederkredieten van € 4,2 mln. Beide voegen wij toe aan de moederkredieten voor de jaren 21 t/m 24. Omdat ook bij de nieuw vastgestelde kredieten vertraging zal optreden zijn openstaande kredieten (€ 8,7 mln) en de onder uitputting 2020 (€ 4.3 mln) verdeeld over de jaren 2021 t/m 2024 waardoor hier per jaar een bedrag van € 10 mln is opgenomen.

Bedragen x € 1,000,000	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Investeringen begroting 21	-11,0	-11,1	-18,0	-14,0	-12,0	-12,0	-12,0	-12,0
Stand na 1e begrotingwijziging	-11,0	-9,0	-15,5	-11,0	-7,5	-7,5	-7,5	-7,5
Stand na jaarrekening 2020, 1e CB en 2e Wijz	-11,0	-11,1	-10,0	-10,0	-10,0	-10,0	-7,5	-7,5
IHP	0,0	0,0	-2,7	-2,1	-2,6	-0,5	-2,7	-1,8

2b. Onttrekkingen aan reserves en voorzieningen / rekeningsaldo

Bij de schatting van het verloop van de schuldenlast dient ook het effect van de onttrekkingen en stortingen aan de reserves en voorzieningen te worden meegenomen. Daarmee zijn sinds 2019, vooral door negatieve exploitatietekorten, soms aanzienlijke bedragen gemoeid.
In de rij "Begroting 2021" zijn voor de jaren 2021 t/m 2024 de exploitatietekorten/overschotten opgenomen uit de begroting. We kiezen er voor om het begrotingsoverschot 2024 van € 3,2 mln door te laten lopen in de jaren daarna.

Bedragen x € 1,000,000	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Begroting 21	-16,0	-8,0	-12,0	-12,0	-10,0	-9,0	0,0	0,0
Stand na 1e begrotingwijziging	-16,0	-7,0	-2,5	0,4	2,0	2,0	2,0	2,0
Stand na jaarrekening 2020, 1e CB en 2e Wijz	-16,0	-4,5	-5,3	-0,2	2,5	3,2	3,2	3,2

3. <u>Gronden</u>

De opbrengst vanuit gronden valt in 2 onderdelen uiteen: de opbrengsten uit de lopende grondexploitaties en de opbrengst vanuit de gronden die we nog in exploitatie moeten nemen.

Gronden in exploitatie (GREX)

Uit de vastgestelde grondexploitaties (waarbij u over de grootste grondexploitaties twee keer per jaar via de Bestuurlijke Voortgangsrapportage (BVR) wordt geïnformeerd) rolt onderstaande cijferreeks. Jaarlijks worden bij de jaarrekening de grexen herzien. Voor de schuldenlast is niet de "winst" vanuit een grex van belang maar de kasstroom (saldo opbrengsten grondverkopen -/- kosten van bouwrijpmaken).

Gronden nog niet in exploitatie genomen (MVA's)

In 2020 is vanuit de MVA's Meander 2 in exploitatie genomen en naar verwachting is dat in 2021 ook voor Terpen 2 het geval. Terpen 2 is reeds verwerkt in onderstaande staat als opbrengst uit grondexploitatie. Naar verwachting zal in 2024 ook Wal 2 in exploitatie komen. Om die reden wordt er vanaf 2024 rekening gehouden met opbrengsten vanuit de MVA.

Bedragen x € 1,000,000		2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Begroting 21	Grondexploitaties	0,0	5,0	7,0	12,0	1,0	6,0	2,0	2,0
(na 1e wijz.)	MVA	0,0	0,0	0,0	0,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Actualisatie	Grondexploitaties	0,0	11,1	6,3	13,0	7,1	5,3	2,6	2,5
	MVA	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,0	2,0	2,0

4. Vastgoed

In 2022 vindt naar verwachting de overdracht van de scholen van ABBO plaats ivm doordecentralisatie vanuit uitwerking IHP. In deze opstelling is nog geen rekening gehouden met eventuele opbrengsten vanuit overdracht van vastgoed voortvloeiend uit de businesscases bij cultuur en sport.
Verder is het zo dat de verkoopopbrengst niet gelijk staat aan “winst” omdat het vastgoed nog een boekwaarde zal hebben. Voor de schuldontwikkeling is het verkoopbedrag de positieve kasstroom. De “winst” is het verschil tussen het verkoopbedrag en de boekwaarde.

Bedragen x € 1,000,000	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Begroting 21	0,5	5,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Stand na 1e begrotingwijziging	0,5	5,0	1,0	4,5	1,0	1,0	1,0	1,0
Stand na jaarrekening 2020, 1e CB en 2e Wijz	0,5	5,0	1,0	4,5	1,0	1,0	1,0	1,0

Resumé

Bovenstaande leidt tot de volgende inschatting van de ontwikkeling van de schuldenlast/schuldquote

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Stand 1/1	-240,6	-261,5	-248,9	-263,5	-257,5	-254,7	-251,6	-247,4
Saldo (Investeren/Afschrijven) Riolen	-1,4	-2,4	-4,5	-4,4	-4,3	-4,2	-2,9	-2,8
Saldo (Investeren/Afschrijven) Investeringen	-3,6	-4,1	-5,5	-3,6	-4,1	-2,0	-1,7	-0,8
Saldo (Ontrekkingen/Reserveringen)Reserves	0,0	-4,0	-1,7	-0,8	0,6	-0,2	0,0	0,0
Saldo Begroting/rekening	-16,4	-0,5	-5,2	-0,2	2,5	3,2	3,2	3,2
Grondbedrijf	0,0	11,1	6,3	13,0	7,1	5,3	4,6	4,5
Vastgoed	0,5	5,0	1,0	4,5	1,0	1,0	1,0	1,0
Overige mutaties vlottende activa/passiva	0,0	7,5	-5,0	-2,5	0,0	0,0	0,0	0,0
Netto schuld	**-261,5**	**-248,9**	**-263,5**	**-257,5**	**-254,7**	**-251,6**	**-247,4**	**-242,3**
Schuldquote	**104,5%**	**94,3%**	**97,9%**	**93,8%**	**90,9%**	**88,1%**	**84,9%**	**81,5%**

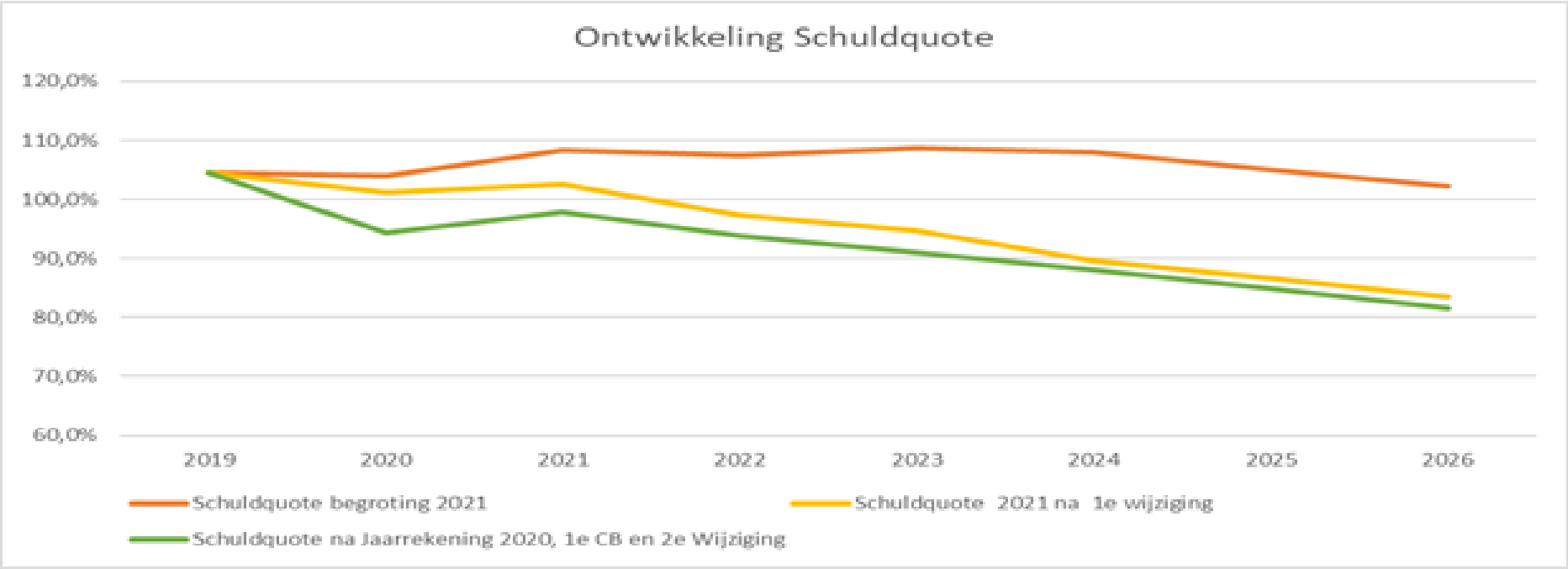

We verwachten dat de schuldquote, welke eind 2020 flink lager uitviel dan in 2019, in 2021 wat zal stijgen maar daarna, in lijn met voorgaande rapportage bij de 1e begrotingswijziging, weer zal dalen. Belangrijkste voorwaarden hiervoor zijn dat de gestelde doelen uit het Focusakkoord worden behaald en de opbrengsten bij het grondbedrijf worden gerealiseerd.